

WGK.6040.5.2017

Rada Miejska Łomży

W załączeniu przedkładam informację o stanie sanitarnym miasta Łomża za rok 2016 w zakresie bezpieczeństwa sanitarno – epidemiologicznego i ochrony roślin.

Informacje zostały opracowane przez specjalistyczne służby funkcjonujące na obszarze miasta. Działanie tych służb oceniam pozytywnie. Wnoszę o przyjęcie powyższych materiałów do wiadomości.

Do referowania powyższych materiałów proponuję zaprosić kierowników poszczególnych służb:

- Panią Agnieszkę Grzeszczuk – Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży,
- Panią Jolantę Mieczkowską – Kierownik Delegatury w Łomży, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Białymstoku.

z up. PREZYDENTA MIASTA

mgr Andrzej Zdzisław Garlicki
ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA

15

PM - WGK
07.04.2017
[Signature]

Łomża, dnia 06.04.2017

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin
i Nasiennictwa w Białymstoku
DELEGATURA w ŁOMŻY
ul. Akademicka 20
18-400 Łomża
tel./fax 086/218 37 12; tel. 086/218 33 52
NIP: 542-27-51-240, REGON 052119611

Urząd Miejski w Łomży
Kancelaria Ogólna
W P Ł Y N E K O

2017 -04- 07

Ilość zł .....
Nr dz. 8981 ..... Podpis *[Signature]*

URZĄD MIEJSKI

W ŁOMŻY

Niniejszym przedkładam informację z działalności Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa na obszarze miasta Łomża w 2016 roku.

[Signature] KIEROWNIK DELEGATURY
inż. Jan Piwowarski

Łomża 06.04.2017 r.

INFORMACJA

z wykonania zadań na obszarze miasta Łomży w 2016 r.

NADZÓR FITOSANITARNY

I Kontrola dokumentacji u podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców:

– przeprowadzono w ilości - 46

II Kontrola zdrowotności, prawidłowości przemieszczania towarów roślinnych pochodzących z innych państw członkowskich UE, przywożonych roślin, produktów roślinnych

– przeprowadzono w ilości 3 i pobrano 2 próby do badań na obecność CMS i Rs oraz jedna próba poszukiwawcza na obecność – sprawca.

III Kontrola obrotu ziemniakami:

Liczba miejsc kontrolowanych

	Miejsca	Lp.kontroli	Liczba podmiotów skontrolow.
Targowiska	2	3	11
Hurtownie	8	16	16
WITD	1	13	36
Sklepy	11	11	11
Policja	3	7	12
Suma	25	50	86

IV Kontrole wykonania decyzji administracyjnych:

– przeprowadzono 4 kontrole wykonania decyzji administracyjnych.

V Obsługa eksportu:

Wystawiono 186 Świadectw Fitosanitarnych dla eksportu.
Kontrola eksportu- 55 protokołów.

VI Paszporty roślin:

– wystawiono 24 paszporty roślin.

VII Organizmy szkodliwe nie podlegające obowiązkowi zwalczania

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa	Ilość wydanych komunikatów ogółem	Ilość komunikatów:			
		rolniczych	warzywniczych	sadowniczych	innych
Del Łomża	9	5	1	2	1

- komunikaty sygnalizacyjne

zwalczanie szrotówka kasztanowcowiaczka w okresie wiosennym

Komunikat o zwalczaniu Szara pleśń truskawki

Komunikat o zwalczaniu Mączniak prawdziwy zbóż i traw

Komunikat o zwalczaniu Skrzypionki

Komunikat zaraza ziemniak

Komunikat Stonka ziemniaczana

Komunikat w kukurydzy ploniarka zbożówka

komunikat o zwalczaniu parchu jabłoni

Komunikat owocówka jabłkóweczka

Szrotówek kasztanowcowiaczek, komunikat jesień 2016- monitoring

VIII Decyzje administracyjne:

– wydano 3 decyzje administracyjne dotyczące zwalczania *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*.

Realizacja zadań z zakresu ochrony upraw i techniki w 2016./powiat grodzki

Zadania priorytetowe:

- 1.Kontrola obrotu środków ochrony roślin („śor”) w hurtowni i punktach detalicznych.
2. Kontrola miejsc w których może być prowadzony nielegalny obrót środkami ochrony roślin-targowica, punkty sprzedaży artykułów do produkcji rolnej, kwaciarnie i inne.
- 3.Analiza ofert sprzedaży środków ochrony roślin na stronach internetowych i lokalnych periodykach.
- 4.Urzędowa kontrola jakości pestycydów będących w obrocie i pobieranie prób urzędowych.
- 5.Pobieranie prób roślin do urzędowej kontroli na pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych.
- 6.Prawidłowość stosowania środków ochrony roślin w punktach sprzedaży nasion i pasz – realizujących zadania DDD (deratyzacja, dezynsekcja, dezynfekcja)
- 7.Prawidłowość stosowania środków ochrony roślin w miejscach , gdzie stosowanie jest ograniczone dot. szkoły, przedszkola, boiska sportowe, szpitale i inne)

I. Wpisy i wykreślenia do rejestru

W roku sprawozdawczym na terenie miasta Łomża , został wpisany do rejestru działalności regulowanej jeden podmiot gospodarczy z zakresu wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin tj. firma LOTII Sp.z o.o., ul .Al.Marszałka Józefa Piłsudskiego 121B w Łomży oraz został wpisany i uruchomiony jeden punkt obrotu środkami ochrony roślin dla podmiotu z innego województwa przy ulicy Poligonowej 1 w Łomży. Żaden podmiot nie złożył wniosku o wykreślenie z rejestru działalności regulowanej oraz nie wykreślił z rejestru punktu obrotu środkami ochrony roślin.Na koniec roku sprawozdawczego obrót środkami ochrony roślin prowadzono w 12 punktach, w tym w 1 hurtowni(OGRODOM).Cztery podmioty zawiesiły działalność regulowaną w latach wcześniejszych.

O powyższym podmioty gospodarcze powiadomiły Inspekcję na piśmie. Z rozmów z przedsiębiorcami wynika, że głównym powodem zawieszania działalności w zakresie sprzedaży pestycydów jest ewidentne nasycenie rynku punktami obrotu oraz zwiększonymi wymogami związanymi z narastającym problemem wprowadzania do obrotu preparatów sfałszowanych , a także coraz mniejszą marżą, która jest nieproporcjonalna do nakładów finansowych prowadzenia tego rodzaju działalności regulowanej.

II. Kontrola zakresu obrotu środkami ochrony roślin.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 12 kontroli : 8 kontroli kompleksowych w punktach obrotu- sprzedaży środków ochrony roślin , w tym 1 kontrola kompleksowa hurtowni oraz 3 kontrole w miejscach , gdzie może być prowadzony nielegalny obrót środkami ochrony roślin (2x targowica

1x kwaciarnia oraz 1punkt sprzedaży pasz w Łomży).

W wyniku kontroli nie stwierdzono uchybień i nie wydano zaleceń, a także nie wydano decyzji o wycofaniu „śor” z obrotu (handlu), które nie spełniają wymogów ustawowych.

Kontrole sklepów, magazynów i targowisk nie wykazały w obrocie „śor” sfałszowanych, a także prowadzenia nielegalnego obrotu bez posiadania wpisu z zakresu działalności regulowanej wydawanego przez Wojewódzkiego Inspektora w Białymstoku.

III. Kontrole stosowania środków ochrony roślin .

Przeprowadzono 7 kontroli w tym :

- 3 kontrole kompleksowe (wszystkie w okolicznych gospodarstwach sadowniczych i warzywnych)
- 4 kontrole doraźne w miejscach , gdzie **stosowanie środków ochrony roślin jest ograniczone** : szpital w Łomży , MPGKIM ,Spółdzielnia Mieszkaniowa PERSPEKTYWA oraz Zakład Usługowy WINAT w Łomży. Kontrole nie wykazały uchybień i nie wydano zaleceń.

IV. Nadzór nad sprawnością opryskiwaczy.

Aktualnie na stanie ewidencyjnym w Zintegrowanym Systemie Informatycznym Inspekcji z terenu miasta Łomży opryskiwaczy posiada 55 producentów, z tego 14 opryskiwaczy na koniec 2016 roku nie posiadało aktualnych badań. Z rozpoznania tematu obowiązkowych badań (czasokres badań co 3 lata dla opryskiwaczy w użytkowaniu i po 5 latach od zakupu dla nowych) posiadacze opryskiwaczy bez aktualnych badań, remontują je i poddadzą badaniom przed rozpoczęciem sezonu 2017r lub sukcesywnie wyrejestrowują (w 2016roku producenci wyrejestrowali 7 opryskiwaczy polowych).

Najbliższe jednostki upoważnione do badań to:

- Stacja Kontroli Opryskiwaczy w Marianowie ,18-421 Piątnica
- Stacja Kontroli Opryskiwaczy PHU „STRUGA” w Starych Kupiskach, 18-400 Łomża

V. Nadzór nad szkoleniami

Na terenie miasta Łomży przeprowadzono 4 kontrole z zakresu prowadzenia szkoleń ,w tym 2 kontrole kompleksowe. W roku sprawozdawczym z terenu miasta Łomża, szkolenie z wynikopozytywnym ukończyło 17 osób, pozostałe osoby to uczestnicy z innych gmin i powiatów. Dwa upoważnione podmioty w roku sprawozdawczym nie zorganizowało żadnych szkoleń

ustawowych. Kontrole nie wykazały uchybień w organizacji i prowadzeniu szkoleń ustawowych z zakresu stosowania środków ochrony roślin.

VI. Pobieranie prób urzędowych środków ochrony roślin z punktów obrotu.

W roku sprawozdawczym było planowane i pobierano próbę środka ochrony roślin (Proteus 110 OD) z punktu handlowego z terenu m. Łomża. Badania urzędowe w Instytucie Ochrony Roślin- Państwowy Instytut Badawczy Oddział Sośnicowice nie wykazały uchybień. Pobrany preparat był zgodny z wartościami jakościowymi środka referencyjnego(wzorcowego).

VII. Pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych.

Pobrano 2 próby owoców sadowniczych na pozostałości środków ochrony roślin (zgodnie z urzędowym planem pobierania prób przez Inspekcję) – 1 próba jabłek i 1 próba gruszki.

Badania w 1 przypadku (gruszka) wykazały uchybienia i wykryto minimalne pozostałości środków

ochrony roślin w pobranej próbie (zastosowano postępowanie karne mandatowe), natomiast próba jabłek była negatywna - „czysta” bez uchybień.

VII a

Należy podkreślić , że od 20 stycznia 2015 roku zawarto Porozumienie w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej INSPEKCJI Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno –Spożywczych, Inspekcji Ochrony środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego są prowadzone kontrole wspólne , które kończą się pobraniem prób owoców , warzyw oraz produktów rolniczych do badania pozostałości środków ochrony roślin , metali ciężkich, azotanów i azotanów .

VIII. Integrowana produkcja

W roku sprawozdawczym (2016) żaden producent owoców, warzyw i płodów rolnych z terenu m. Łomża, nie złożył informacji prowadzenia upraw w systemie Integrowanej Produkcji.

IX. Porady i instruktaże.

Udzielano na bieżąco porad zainteresowanym producentom w zakresie wymogów ustawy i ustawy o środkach ochrony roślin w zakresie stosowania obrotu, eksportu upraw rolniczych, warzyw, owoców.

Szczególną uwagę zwracano osobom stosującym środki ochrony roślin dla użytkowników profesjonalnych w zakresie ich bezpiecznego stosowania i zagrożeń dla pszczół i całego środowiska naturalnego , w tym i dla człowieka.

X. W ROKU SPRAWOZDAWCZYM , NIE ZGŁASZANO PRZYPADKÓW ZATRUĆ CZŁOWIEKA , ŚRODOWISKA NATURALNEGO ORAZ PSZCZÓŁ Z TERENU m.ŁOMŻA.

14

Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny
w Łomży
18-400 Łomża, ul. Ks. Janusza 11
tel./fax centr 86/216-52-61/62

Urząd Miejski w Łomży
Centrum Obsługi Mieszkańców
WPŁYNEŁO

2017 -03- 31

Ilość zał .....
Nr dz 8107 ..... Podpis .....

PM
NGK
31.03.2017
H. Cielec

Łomża 29.03.2017r.

**PREZYDENT MIASTA ŁOMŻA
PAN MARIUSZ CHRZANOWSKI**

PPIS.41.1.2017

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży stosownie do zapisu art. 12a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. poz. 1412 z 2015r. tekst jednolity z późn. zm.) przesyła w załączeniu „Ocenę stanu sanitarnego miasta Łomża w 2016 roku”

Z up. Państwowego Powiatowego
Inspektora Sanitarnego w Łomży

Grażyna Hutnik

mgr inż. Grażyna Hutnik
Zastępca Państwowego Powiatowego
Inspektora Sanitarnego w Łomży

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Łomży

Ocena stanu sanitarnego
Miasta Łomża
w 2016 roku

Marzec 2017r.

Szanowni Państwo!

Zgodnie z zaistniałą już tradycją zapraszam do zapoznania się z oceną stanu sanitarnego i sytuacji epidemiologicznej w Mieście Łomża w 2016 roku.

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie powiatu w szczególności ukierunkowane były na promowanie zdrowego stylu życia, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz bezpieczeństwem zdrowotnym wody, przeciwdziałanie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych, niezakaźnych i zawodowych, poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego z zakresu zdrowia publicznego oraz prowadzenie działalności przeciwepidemicznej na terenie powiatu łomżyńskiego. Systematycznie prowadzono działania profilaktyczne i edukacyjne w zakresie zapobiegania występowaniu chorób zakaźnych i cywilizacyjnych.

W przedłożonym Państwu dokumencie opisano podstawowe aspekty sytuacji epidemiologicznej w powiecie w zakresie chorób zakaźnych oraz wyniki realizacji zamierzeń i planu pracy na 2016 r., ze wskazaniem jednocześnie kierunków dalszych koniecznych działań mogących spowodować uzyskanie poprawy w tym zakresie. Przeprowadzona analiza wyników działań nadzorowych na terenie powiatu wskazuje, że stan bezpieczeństwa sanitarnego jest stabilny. Nadal jednak stwierdza się negatywne zjawiska w sferze sanitarno-higienicznej oraz epidemiologicznej, co świadczy o konieczności kontynuowania stałego systematycznego nadzoru obejmującego działania prewencyjne, monitoringowe i naprawcze.

Jestem przekonana, że przedstawiony raport dotyczący stanu epidemiologicznego i sanitarnego w powiecie da Państwu pewność, że Państwowa Inspekcja Sanitarna pełni swoje zadania w sposób profesjonalny i rzetelny, zapewniając nam wszystkim bezpieczeństwo sanitarne. Ocena stanu sanitarnego może stanowić ważny materiał pomocniczy w podejmowaniu decyzji na rzecz dalszej poprawy warunków życia i bezpieczeństwa mieszkańców powiatu łomżyńskiego.

W powiecie łomżyńskim mieszka 114 176 osób, co stanowi 9,6% ludności całego województwa podlaskiego. Liczba mieszkańców powiatu w porównaniu do roku ubiegłego uległa zmniejszeniu. Spadek nastąpił o 213 osób. Ludność zamieszkała na terenie powiatu grodzkiego stanowi większość (54,9%). W powiecie jest więcej kobiet (50,9%) niż mężczyzn.

W 2016 r. pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora w Łomży znajdowało się 2629 obiektów, w których przeprowadzono 1842 kontrole, wydano 373 decyzji , w tym 266 merytorycznych i 107 rachunkowych z powodu występujących uchybień oraz wykonano 9116 badań laboratoryjnych. Powyższe dane wskazują na duże zaangażowanie pracowników inspekcji w działania na rzecz ochrony zdrowia społeczności lokalnej.

Higiena Lecznictwa

Pracownicy Państwowej Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łomży sprawują bieżący nadzór nad stanem sanitarno – technicznym w placówkach ochrony zdrowia, podczas którego uwzględniane są zagadnienia dotyczące m. in.:

- zapobiegania oraz zwalczania zakażeń szpitalnych,
- wymagań jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzeń zakładu opieki zdrowotnej,
- oceny procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych, sprzątnia i czystości bieżącej pomieszczeń,
- postępowanie z odpadami medycznymi w miejscu ich wytwarzania.

W 2016r. ogółem objęto nadzorem 193 placówki ochrony zdrowia, w których przeprowadzono 129 kontroli. Podczas wszystkich kontroli nie stwierdzono podmiotów ze złym stanem sanitarno – technicznym.

Zapobieganie powstawaniu chorób zakaźnych oraz ich zwalczanie to jedno z priorytetowych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Zadanie to realizowane jest w oparciu o zgłoszenia chorób zakaźnych i zakażeń występujących wśród mieszkańców powiatu, zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. *o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi*.

Lekarze, którzy podejrzewają lub rozpoznają zakażenie, chorobę zakaźną lub zgon z powodu zakażenia lub choroby zakaźnej u mieszkańca powiatu łomżyńskiego, zgłaszają ten fakt Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Łomży. W 2016 roku stwierdziliśmy znaczącą poprawę zgłaszalności chorób zakaźnych.

Na podstawie danych przekazanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia, możliwa jest weryfikacja tych zgłoszeń. Są one zbierane i analizowane, a następnie przekazywane w raportach do Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, który udostępnia je Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu i Narodowemu Instytutowi Zdrowia Publicznego – Państwowemu Zakładowi Higieny. Dane służą przede wszystkim do analizy sytuacji epidemiologicznej powiatu i do planowania działań przeciwepidemicznych, kontrolnych i edukacyjnych, ukierunkowanych na zapobieganie rozprzestrzenianiu się zakażeń i chorób zakaźnych.

W 2016 roku zarejestrowano, na terenie powiatu łomżyńskiego 906 zachorowań.

	2015 r.	2016 r.
Powiat grodzki	278 przypadków	551 przypadków
Powiat ziemski	361 przypadków	355 przypadków
Suma	639	906

Z powodu chorób zakaźnych hospitalizowano 174 osoby tj. 19,2 % wszystkich przypadków

	2015 r.	2016 r.
Powiat grodzki	124 przypadki	98 przypadki
Powiat ziemski	100 przypadków	76 przypadków
Suma	224	174

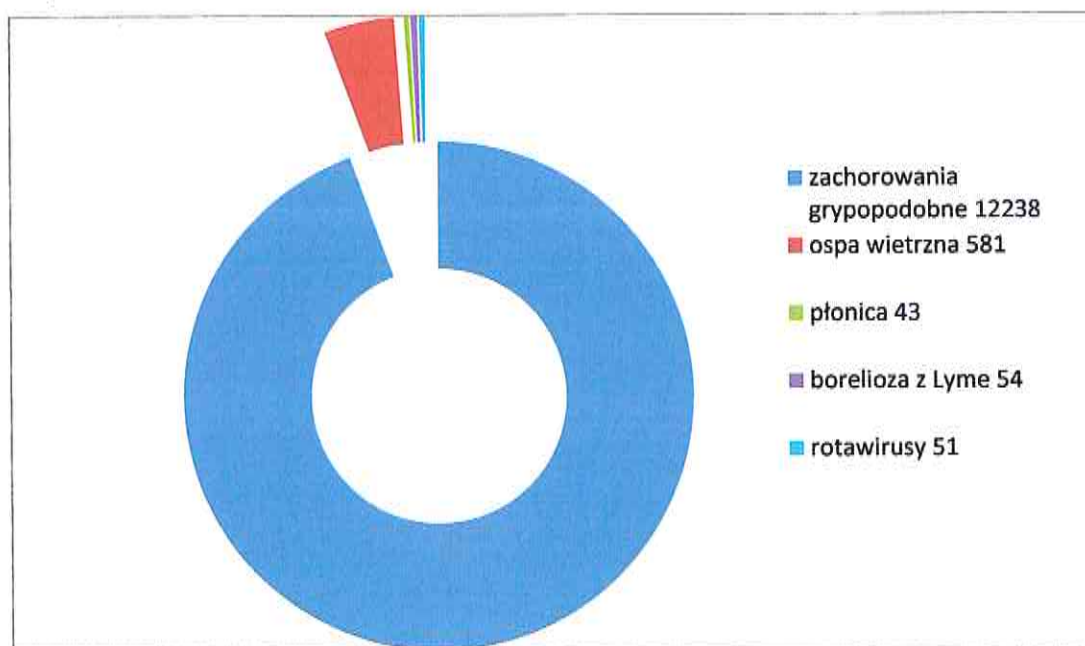
W roku 2016 zarejestrowano 2 zgony z powodu gruźlicy płuc.

Sytuację epidemiologiczną w zakresie chorób zakaźnych należy uznać za stabilną.

Nie notowaliśmy niepokojącego wzrostu zachorowań na poszczególne choroby zakaźne. Zwiększona liczba zachorowań dotyczyła chorób wieku dziecięcego, występowanie których jest cykliczne i co kilka lat, po okresie zacycha epidemicznego, notowane są zwiększone zachorowania, a nawet mogą wystąpić epidemie. Wzrost tych chorób związany jest z pewnością z lepszą diagnostyką i lepszą ich zgłaszalnością.

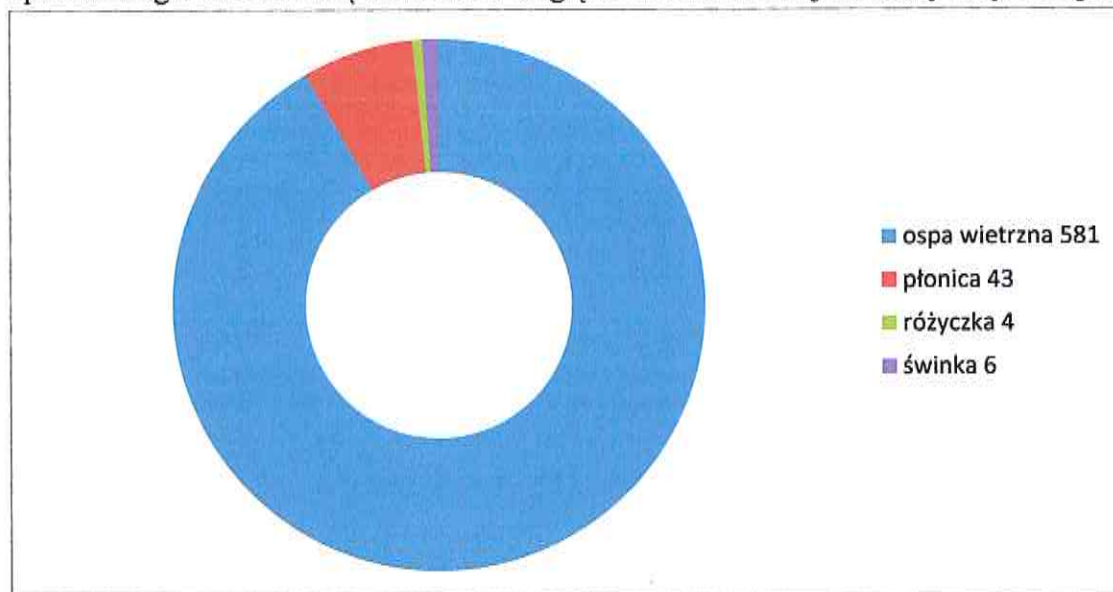
Systematyczna analiza zgłoszeń umożliwiła wdrażanie działań przeciwepidemicznych m.in. edukację zdrowotną, zwłaszcza wśród personelu bloków żywieniowych podmiotów leczniczych i obiektów żywienia zbiorowego. Z kolei wymiana informacji o zachorowaniach i wynikach badań dot. chorób odzwierzęcych z Powiatowym Lekarzem Weterynarii przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców powiatu.

Najczęściej zgłaszanymi chorobami zakaźnymi były: choroby wieku dziecięcego (ospa wietrzna, choroby zakaźne przewodu pokarmowego), płonica, zachorowania grypopodobne oraz borelioza z Lyme.

Choroby wieku dziecięcego

stanowią największą część zarejestrowanych chorób zakaźnych, najczęściej zgłaszano ospę wietrzną, wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy oraz płonicę. Zachorowania na świnkę i różyczkę stanowią znikomą część rejestrowanych zachorowań, co jest wynikiem prowadzenia obowiązkowych szczepień ochronnych. Niestety tak korzystna sytuacja epidemiologiczna może się zmienić ze względu na coraz silniejsze ruchy antyszczepionkowe.

W roku 2016 zarejestrowano znacznie więcej zachorowań na **ospę wietrzną** – 581 przypadków (w 2015 r. – 250 przypadków). Mimo możliwości zaszczepienia się przeciwko ospie wietrznej, niewielu rodziców korzysta z tej możliwości.

Niestety nie ma szczepionki przeciwko **płonicy**, dlatego nie mamy wpływu na liczbę zachorowań, które podlegają okresowym wzrostom i spadkom.

Ospa wietrzna i płonica należą do chorób o dużej zakaźności, przenoszą się drogą powietrzną, dotyczą więc głównie dzieci w miejscach zbiorowego przebywania takie jak żłobki, przedszkola, szkoły. W grupie dzieci w wieku przedszkolnym zarejestrowano najwyższe współczynniki zapadalności.

Odnotowano 22 przypadki **krztuśca**, w tym 12 osób było hospitalizowanych.

Nie rejestrowano zachorowań na **odrę**, na co bez wątpienia ma wpływ utrzymujący się w powiecie łomżyńskim od lat, na bardzo wysokim poziomie procent zaszczepienia dzieci przeciwko odrze.

Współczynnik zapadalności na **różyczkę i świnkę** utrzymuje się na niskim poziomie, co jest także bez wątpienia wynikiem prowadzonych szczepień ochronnych. W 2005 roku wprowadzono do programu szczepień ochronnych obowiązkowe szczepienie przeciwko śwince, i od tego roku rozpoczął się (i utrzymujący się nadal) spadek współczynnika zapadalności.

Do 2005 roku zachorowania na świnkę podlegały podobnym wahaniom jak zachorowania na ospę wietrzną czy płonicę.

Nie było przypadków **ostrych porażań wiotkich**, nadzór nad którymi stanowi realizację programu zmierzającego do eradykacji polio.

W roku 2016 zanotowano 54 przypadki choroby z Lyme (**borelioza**). Głównie były to zachorowania z objawami ze strony układu kostno – stawowego. Zachorowania zdarzały się we wszystkich grupach wiekowych, jednak najczęściej powyżej 50 roku życia. Najwięcej zachorowań rejestrowano w miesiącach sierpień – wrzesień. Niestety brak jest szczepionki przeciwko tej chorobie. Możliwość zapobiegania zakażeniu bakteriami *Borrelia burgdorferi* jest ograniczona do unikania kontaktu z kleszczami, przez stosowanie odpowiedniej odzieży podczas pobytu w miejscach ich występowania, używanie repelentów oraz kontrolę całego ciała i jak najszybsze usuwanie kleszczy.

W roku 2016 zarejestrowano znacznie więcej przypadków **grypy i zachorowań grypopodobnych** – 12 238 (w 2015r. – 10 323 przypadków) z czego 57 osób zostało skierowanych do szpitala. Zgonów z powodu podejrzeń grypy nie odnotowano. Od 1994 szczepienia przeciwko grypie figurują w Programie Szczepień Ochronnych jako szczepienia zalecane. Szczepienia te szczególnie zalecane są w grupach wysokiego ryzyka wystąpienia powikłań pogrypowych oraz określonym grupom ze wskazań epidemiologicznych. Szczepienie wykonuje się przed rozpoczęciem sezonu epidemiologicznego grypy, ale osoby, które nie zdążyły się zaszczepić przed sezonem, mogą to zrobić w czasie jego trwania, nawet gdy krążenie wirusa grypy w populacji jest udokumentowane.

Kleszczowe zapalenie mózgu

Głównym nosicielem i rezerwuarem wirusa są kleszcze. Do zakażenia dochodzi najczęściej w wyniku ukłucia przez zarażonego kleszcza oraz drogą pokarmową przez picie surowego mleka pochodzącego od zakażonych krów, kóz i owiec. W 2016 roku zarejestrowano 4 przypadki KZM.

W porównaniu do roku 2015 nastąpił znaczny spadek zachorowań na **choroby zakaźne przewodu pokarmowego**. Zarejestrowano 94 przypadki, w tym 81 przypadków z ustalonym czynnikiem etiologicznym zatruc/zakażeń przewodu pokarmowego.

W 2016 roku zarejestrowano na terenie powiatu 15 zachorowań na **gruźlicę**, z czego 14 przypadków stanowiła gruźlica płuc. Wśród nowo zarejestrowanych zachorowań 11 przypadków zostało potwierdzonych bakteriologicznie. Tak jak w latach poprzednich chorowali głównie mężczyźni powyżej 65 roku życia. W 2016 roku nie odnotowano zachorowania na **inwazyjną chorobę meningokokową**. Nie ma szczepionki przeciwko serotypowi typu B. Szczepieniom przeciwko zakażeniom serotypem C poddaje się coraz więcej osób w powiecie.

Choroby szerzące się drogą naruszenia ciągłości tkanek.

W roku 2016 zarejestrowano 7 przypadków zachorowania przewlekłego wirusowego zapalenia wątroby typu B. W 2016 roku wśród mieszkańców powiatu łomżyńskiego zanotowano 1 przypadek zakażenia HIV.

W 2016 roku odnotowano 1 ognisko zbiorowego zatrucia/zakażenia pokarmowego.

Zatrucie wystąpiło w gospodarstwie domowym i dotyczyło 7 osób - 2 z nich były hospitalizowane.

Szczepienia ochronne

Znaczący wpływ na sytuację epidemiczną w powiecie ma działanie Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie propagowania i nadzoru nad szczepieniami ochronnymi.

Szczepienia ochronne są jedną z najważniejszych metod stosowanych w celu zapobiegania chorobom zakaźnym, a *Program Szczepień Ochronnych* jest najstarszym programem profilaktycznym. Polska ma opracowany skuteczny, powszechny system szczepień ochronnych. Wg epidemiologów przy zaszczepieniu powyżej 90% populacji wytwarza się tzw. odporność zbiorowiskowa, która skutecznie ogranicza możliwość epidemicznego szerzenia się patogenów.

Szczepienia prowadzone są w 20 punktach należących zarówno do publicznych jak i niepublicznych podmiotów leczniczych. W czasie ich kontroli szczególną uwagę zwracano na dokumentację dotyczącą szczepienia dzieci i młodzieży w rocznikach podlegających obowiązkowym szczepieniom, a także na przestrzeganie przepisów w zakresie postępowania z preparatami szczepionkowymi i realizacją zasad łańcucha chłodniczego. Pozytywnym zjawiskiem było to, że nie stwierdzano nieprawidłowości. W punkcie szczepień przeciwko wścieklicznie (Szpital Wojewódzki w Łomży), po pokąsaniu przez dzikie zwierzęta oraz bezpańskie psy, zakwalifikowano do szczepień 20 osób.

Po wprowadzeniu do *Programu Szczepień Ochronnych* szczepień przeciwko odrze, śwince i różyczce jako obowiązkowych dla całej populacji dzieci nastąpił utrzymujący się spadek liczby zachorowań, a w przypadku odry prawie całkowite jej wyeliminowanie. Niestety tak dobra sytuacja epidemiologiczna może ulec zmianie w związku z narastającym problemem osób uchylających się od obowiązku szczepień.

Wykonawstwo szczepień w poszczególnych latach

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
Wykonawstwo szczepień (%)	92,4	92	92	90,8	89,7

Każdy preparat stosowany w medycynie może powodować niepożądane odczyny. Wystąpienie takiego zdarzenia jest zgłaszane inspekcji sanitarnej. W 2016 roku, podobnie jak w roku 2015, w powiecie łomżyńskim zarejestrowano 3 niepożądane odczyny poszczepienne. Dla porównania w roku 2014 odnotowano 4 przypadki niepożądanego odczynu poszczepiennego.

Higiena Komunalna

1. Ocena zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

Bezpieczeństwo wody jest ważnym elementem polityki ochrony zdrowia ludności, dlatego wiodącym zadaniem Higieny Komunalnej jest monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Celem prowadzonego monitoringu jest systematyczna kontrola jakości wody w nadzorowanych wodociągach. W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego kontrolowany jest i egzekwowany właściwy skład mikrobiologiczny, fizykochemiczny i organoleptyczny wody.

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia prowadzony był w oparciu o przepisy Ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2015 r. poz. 139 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2015 r. poz. 1989).

Jednostkami odpowiedzialnymi za jakość dostarczanej wody są producenci wody, którzy badają jakość wody w ramach realizacji kontroli wewnętrznej wynikającej z obowiązujących przepisów prawa. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z regulacjami ww. ustawy oraz § 16 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia, w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody nadzorują prawidłowość wykonywania działań przez podmioty wykonujące zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę, jak również same wykonują badania wg. ustalonego przez siebie planu działania na dany rok.

W ramach nadzoru pobierane są próbki do badań laboratoryjnych ze wszystkich wodociągów w wyznaczonych do tego punktach. W celu stwierdzenia, czy woda jest bezpieczna dla zdrowia ludzkiego, badania wody prowadzone są metodami i w zakresie określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Akredytowane laboratoria wykonują badania parametrów objętych monitoringiem kontrolnym lub przeglądowym, dostarczając informacji niezbędnych do oceny, czy spełnione zostają wszystkie wymagania określone przytoczonym rozporządzeniem.

Producentem wody przeznaczonej do spożycia dla mieszkańców Łomży jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Łomży działające w oparciu o Ustawę z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i o zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2015 r. poz. 139 z późn. zm.).

Zaopatrzenie mieszkańców Łomży w wodę przeznaczoną do spożycia oparte jest na zasobach wód podziemnych na 2 ujęciach wody:

- ujęcie „Rybaki” w Łomży - 8 studni głębinowych;

- ujęcie „Podgórze” zlokalizowane na terenie gminy Łomża - 9 studni głębinowych.

Wody czerpane z czwartorzędowych poziomów wodonośnych charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością. Ze względu, iż wody podziemne zawierają podwyższoną stężenie związków żelaza i manganu poddawane są procesom uzdatnienia. Po zastosowaniu prostego uzdatnienia - napowietrzania a następnie filtracji na odpowiednich złożach woda nadaje się do spożycia. Stacje wodociągowe wyposażone są w urządzenia do okresowej (awaryjnej) dezynfekcji wody. Dzienna produkcja wody w minionym roku wynosiła 6600 m³/dobę.

Ogółem do badań laboratoryjnych pobrano z wodociągu 43 próbki wody. W tym:

- 15 próbek wody w ramach kontroli urzędowej prowadzonej przez PIS,
- 28 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowe.

Na podstawie sprawozdań z badań realizowanych według ustalonego harmonogramu Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży wydawał bieżące, okresowe i obszarowe oceny jakości wody. Stwierdzono, iż w ciągu całego roku jakość wody odpowiadała wymogom określonym w/w rozporządzeniu.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży dokonał oceny realizacji kontroli wewnętrznej jakości wody prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowe. Harmonogramy poboru próbek zostały opracowane przez producenta wody zgodnie z obowiązującymi przepisami. Próbki wody do badań pobierano z właściwą częstotliwością i w pełnym zakresie badań. Nie odnotowano nieprawidłowości w tym zakresie.

W 2016 r. nadzorowano indywidualne ujęcie wody Szpitala Wojewódzkiego w Łomży. Ogółem do badań laboratoryjnych pobrano 6 próbek wody. W tym:

- 2 próbki wody w ramach kontroli urzędowej prowadzonej przez PIS,
- 5 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej Szpitala Wojewódzkiego w Łomży. Na podstawie sprawozdań z badań oceniono, iż jakość wody odpowiadała wymogom określonym w/w rozporządzeniu.

2. Ocena ciepłej wody w instalacjach na obecność pałeczek Legionella. sp.

W związku z zagrożeniami, jakie niesie za sobą występowanie bakterii z rodzaju Legionella w wodzie, obowiązujące rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w załączniku nr 8, nakłada obowiązek badania ciepłej wody w kierunku występowania bakterii z rodzaju Legionella sp. w budynkach zamieszkania zbiorowego oraz w zamkniętych zakładach opieki zdrowotnej. Biorąc pod uwagę powszechne zasiedlanie instalacji wodnych pałeczkami Legionella i realne zagrożenie zakażenia ludzi oraz inhalacyjny charakter zakażeń tymi bakteriami, bardzo istotne jest podejmowanie działań

w celu ograniczenia ich występowania. Działania te obejmują zarówno rozwiązania techniczne, kontrolę czynników sprzyjających rozwojowi bakterii jak i zwalczanie skażenia poprzez prowadzenie procesów dezynfekcji i czyszczenia instalacji.

W 2016 r. prowadzono badania w kierunku skolonizowania bakteriami Legionella sp. instalacji ciepłej wody w wytypowanych obiektach uznanych jako najbardziej zagrożone kolonizacją, takich jak: szpital, domy pomocy społecznej.

Do badań laboratoryjnych w ramach nadzoru pobrano 4 próbki wody. W próbce pobranej w Domu Pomocy Społecznej ul. Polowa 39 w Łomży stwierdzono obecność pałeczek Legionella sp. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży wydał decyzjęna doprowadzenie jakości ciepłej wody do obowiązujących norm, zalecenia zostały wykonane.

3. Ocena jakości wody wykorzystywanej do kąpieli

3.1. Pływalnie kryte

Zagadnienia związane z funkcjonowaniem i nadzorem nad pływalniami w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody regulują następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 656);
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz.U. z 2015r. poz. 2016).

W ramach nadzoru sanitarnego do badań laboratoryjnych pobrano 8 próbek wody z 2 pływalni krytych. Jakość wody nie zagrażała bezpieczeństwu zdrowotnemu kąpiących się.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży poza sprawowaniem nadzoru nad jakością wody basenowej, nadzorował także warunki higieniczno-sanitarne hali basenowej, zaplecza technicznego oraz pomieszczeń higieniczno-sanitarnych. Nadzór nad jakością wody sprawowany był przede wszystkim przez właścicieli obiektów, którzy na własny koszt prowadzili badania wody na pływalniach zgodnie z ww. rozporządzeniem.

Ocena wody na pływalni dokonywana jest przez zarządzającego pływalnią w zakresie badania jakości wody zgodnie z harmonogramem ustalonym z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym, bieżącej obserwacji wody, stałym nadzorze pracy urządzeń wraz z rejestrowaniem wyników pomiaru oraz odnotowywaniu i informowaniu inspekcji sanitarnej o nieprawidłowych wynikach. Nie odnotowano nieprawidłowości w tym zakresie.

Stan sanitarny pływalni i parku wodnego był dobry.

Tabela 1 : Nadzór nad pływalniami krytymi i basenem odkrytym w 2016r.

Lp.	Nazwa i adres obiektu	Liczba niecek	Liczba dodatkowych atrakcji, wymienić jakie np. jacuzzi, sauna, zjeżdżalnie...	Liczba kontroli obiektu	Ocena obiektu	Liczba badań ogółem PIS + kw.	w tym PIS	Liczba prób kwalifikująca do podjęcia działań przez PPIS	Podjęte działania przez PPIS w przypadku nieprawidłowości
1.	Pływalnia w Łomży, ul. Niemcewicza 17	3	Sucha sauna zjeżdżalnia, jacuzzi	1	dobra	65	3	0	0
2.	Park Wodny w Łomży, ul. Wyszyńskiego 15	5	Sucha sauna zjeżdżalnia, jacuzzi	1	dobra	119	5	0	0
3.	Basen otwarty, ul. Konstytucji 3 Maja, 18-400 Łomża	1	0	1	-	3	0	0	0

3.2. Miejsce wykorzystywane do kąpieli na rzece Narew

W 2016r. kontynuowano nadzór sanitarny miejsca wykorzystywanego do kąpieli na rzece Narew w Łomży w oparciu o Ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2015r., poz. 469 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz.U. z 2016 r. poz. 1602). W ramach kontroli wewnętrznej organizator miejsca do kąpieli na rz. Narew w Łomży przed rozpoczęciem sezonu kąpielowego zlecił badanie wody oraz jeden raz w trakcie trwania sezonu. Sprawozdania z wynikami badań laboratoryjnych przekazywane były Państwowym Powiatowym Inspektorom Sanitarnym, który na ich podstawie wydał 2 oceny o przydatności wody do kąpieli. Miejsce wykorzystywane do kąpieli było oznakowane bojami. Przedmiotem kontroli była także plaża miejska przystosowana do sezonowego wykorzystania. Wyposażona była: w ubikacje typu TOI-TOI, przebieralnie, kosze na odpady oraz sprzęt ratowniczy.

4.Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży sprawuje bieżący nadzór sanitarny nad obiektami użyteczności publicznej, pod kątem wymagań higienicznych zdrowotnych.

Działania podejmowane w ramach prowadzenia nadzoru mają na celu przeciwdziałanie najważniejszym czynnikom ryzyka zdrowotnego u ludzi.

Wśród obiektów użyteczności publicznej, w których stan sanitarny lokalu, wyposażenia, jak i sposób prowadzenia usług ma zdecydowany wpływ na jakość zdrowia ludzkiego należy wymienić obiekty:

- związane z prowadzeniem zabiegów upiększania ciała oraz odnowy biologicznej;
- wykorzystywane do czasowego przebywania ludności, związanego z podróżowaniem, wypoczynkiem i turystyką;
- obsługi podróżnych różnymi środkami komunikacji zbiorowej;
- pobytu stałego osób starszych i niepełnosprawnych, jak również wykluczonych społecznie.

Ponadto, Państwowa Inspekcja Sanitarna kontroluje przestrzenie publiczne związane z wypoczynkiem, turystyką i rekreacją, cmentarze, urządzenia użyteczności publicznej, takie jak ustępy publiczne i inne.

W 2016 r. w ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego z zakresu higieny komunalnej znajdowało się 346 obiektów pełniących funkcję użyteczności publicznej.

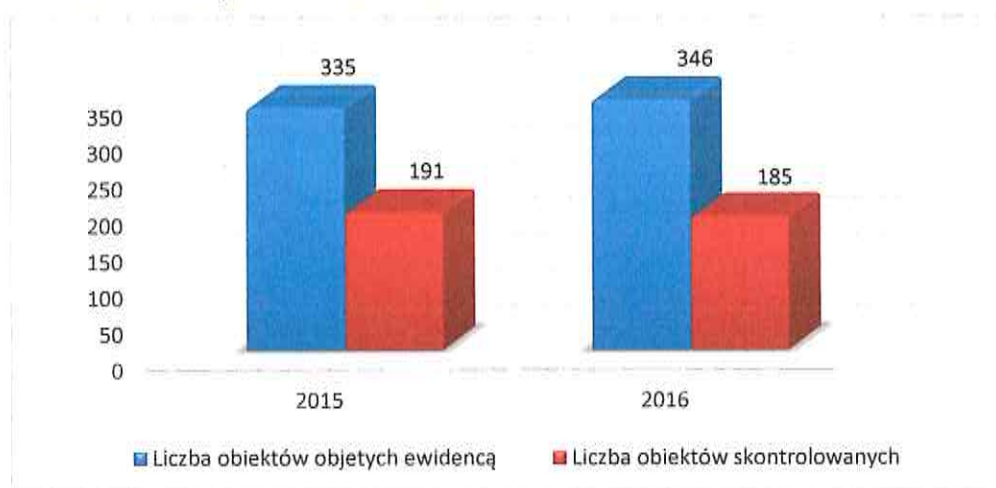
Tabela nr 2. Wybrane obiekty użyteczności m. Łomży w latach 2015 - 2016.

Lp.	Grupa obiektów użyteczności publicznej	2015			2016		
		Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym w tym pod względem technicznym	Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym w tym pod względem technicznym
1.	Ustępy publiczne	3	3	0	3	3	0
2.	Pływalnie kryte	2	2	0	2	2	0
3.	Pływalnie odkryte	1	1	0	1	1	0
4.	Domy pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę	4	4	0	4	4	0
5.	Noclegownie	1	1	0	1	1	0
6.	Hotele	1	1	0	1	1	0
7.	Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	17	16	0	17	16	0
8.	Zakłady fryzjerskie	78	28	0	74	29	0
9.	Zakłady kosmetyczne	40	29	0	38	33	0

10.	Zakłady odnowy biologicznej	18	4	0	19	7	0
11.	Inne zakłady świadczące usługi łączone w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej	16	11	0	15	9	0
12.	Dworce autobusowe	1	1	0	1	1	0
13.	Tereny rekreacyjne	6	6	0	6	4	0
14.	Cmentarze	4	4	0	4	3	0
15.	Domy pogrzebowe	3	3	0	3	3	0
16.	Inne obiekty użyteczności publicznej	148	72	0	138	66	0

W 2016r. kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 185 obiektach użyteczności publicznej ujętych w ewidencji.

Wykres 1. Liczba obiektów użyteczności publicznej objętych ewidencją i obiektów skontrolowanych w latach 2015-2016.

Obiekty te stanowią zróżnicowaną grupę pod względem ich przeznaczenia jak i wymagań sanitarnych. Bieżący nadzór powoduje zróżnicowane wymagania jakim powinny odpowiadać obiekty należące do poszczególnych kategorii, w celu zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego osobom z nich korzystającym. Do istotniejszych elementów nadzoru sanitarnego nad tymi obiektami należy ocena zapewnienia wymogów sanitarno-technicznych ustalonych w przepisach prawa, przestrzeganie warunków higienicznych (bieżący stan sanitarny) pomieszczeń, sprzętów, narzędzi, usług, personelu, działania organizacyjne w celu stworzenia bariery sanitarnej pomiędzy "obszarami" brudnymi i czystymi.

4.1. Obiekty świadczące usługi hotelarskie

W 2016r. w ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łomży znajdowało się na terenie miasta 18 obiektów. Skontrolowano 17 obiektów.

W minionym roku nie zanotowano znaczących zmian w zakresie jakości i bezpieczeństwa sanitarnego dla osób korzystających z usług hotelarskich. Dominują obiekty o średnim standardzie. Nadal tylko jeden hotel jest skategoryzowany jako „trzygwiazdkowy”, stanowi to formalne potwierdzenie wyższego poziomu oferowanych usług. Podstawowymi elementami uwzględnianymi przy ocenie było: zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia, odprowadzanie ścieków bytowo-gospodarczych, sprawność wentylacji pomieszczeń, postępowanie z odpadami komunalnymi, postępowanie z bielizną brudną i czystą, zaopatrzenie w środki czystościowe, stan techniczny pomieszczeń mieszkalnych, sanitariatów, zaplecza oraz stan bieżącej czystości i higieny obiektu oraz otoczenia.

Kontrole sanitarne przeprowadzone przez inspekcję sanitarną wykazały, że właściciele zapewniali odpowiedni stan sanitarny obiektów.

4.2. Domy pomocy społecznej oraz inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej

Na terenie miasta funkcjonują: dom pomocy społecznej dla osób starszych, dzieci niepełnosprawnych, środowiskowy dom samopomocy oraz ośrodek interwencji kryzysowej. Przedmiotem kontroli w/w obiektów było zaopatrzenie w wodę, gospodarka ściekowa, postępowanie z odpadami komunalnymi, zaopatrzenie w środki czystości, postępowanie z bielizną brudną i czystą, stan pomieszczeń mieszkalnych, sanitariatów, zaplecza. Domy świadczące opiekę całodobową oferują: całodzienne wyżywienie, terapie zajęciowe i rehabilitacyjne. Posiadają własne pralnie bielizny, zachowujące rozdział dróg bielizny czystej i brudnej. Obiekty tej grupy charakteryzował dobry stan sanitarno-techniczny. Przeprowadzono badanie ciepłej wody na obecność bakterii Legionella sp. w sieci Domu Pomocy Społecznej w Łomży ul. Polowa 39.

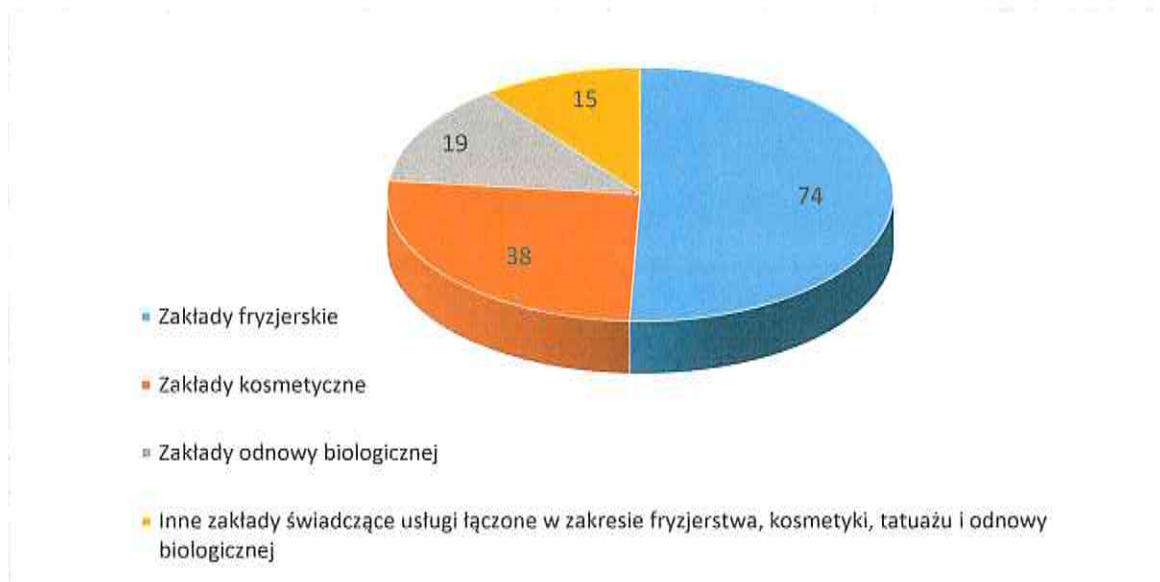
Noclegownia z ogrzewalnią prowadzona przez MOPS zapewnia schronienie w porze nocnej osobom bezdomnym. Obiekt ogrzewany, podłączony do sieci wodno-kanalizacyjnej, wyposażony w podstawowe sprzęty jak: piętrowe łóżka, szafki ubraniowe, krzesła, stoliki, pralkę oraz posiada aneks kuchenny i pomieszczenie sanitarne. Bielizna przekazywana do pralni zewnętrznej. O stan bieżącej czystości pomieszczeń dbają sami mieszkańcy pod nadzorem kierownika. Stan sanitarny obiektu nie budził zastrzeżeń pod względem sanitarnym.

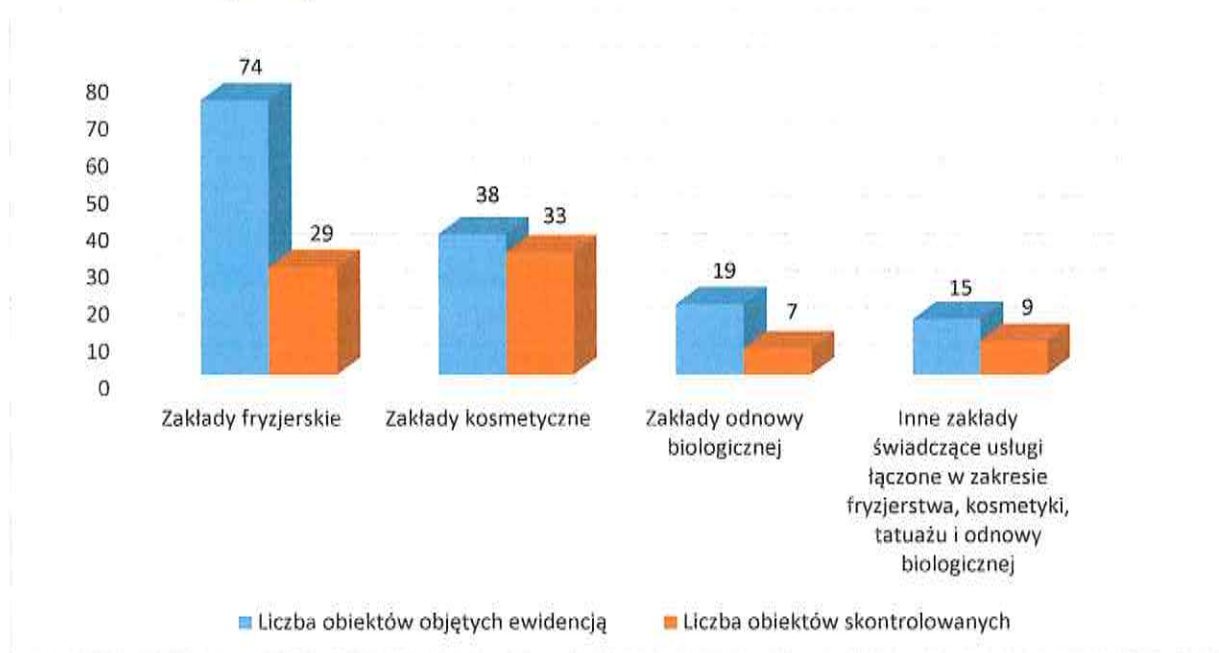
4.3. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług

W ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łomży ujęto łącznie 152 tego typu obiektów. Największą grupę stanowiły zakłady fryzjerskie.

Wykres 2. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług.

Wykres 3. Ilość skontrolowanych zakładów fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej w 2016r.

Z uwagi na brak szczegółowych przepisów prawa jakim było Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 lutego 2004r. w sprawie szczegółowych wymagań sanitarnych, jakim

powinny odpowiadać zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej utraciło moc z dniem 2 stycznia 2012 r., nadzór nad ww. obiektami został ograniczony.

Generalnie stan sanitarno – porządkowy skontrolowanych zakładów nie budził większych zastrzeżeń. Personel stosuje środki dezynfekcyjne o szerokim spektrum działania do narzędzi, w gabinetach kosmetycznych używa się sterylnych narzędzi przygotowanych w pakietach lub jednorazowych. Pranie bielizny z reguły odbywa się we własnym zakresie, coraz częściej używano ręczników jednorazowego użytku.

4.4. Inne obiekty użyteczności publicznej

Na terenie miasta kontrolowane były inne obiekty użyteczności publicznej w przypadku, których zachowanie właściwego stanu sanitarnego jest niezbędne z uwagi na zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego osób z nich korzystających, a także przebywających. Należą do nich: dworzec, ustępy publiczne, obiekty kulturalno – widowiskowe, apteki, stacje dystrybucji paliw, tereny rekreacyjno-sportowe, inne.

Przeprowadzono 72 kontrole w/w obiektów. W wyniku dokonanych czynności kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno - technicznego.

Nadzór sanitarny sprawowany nad obiektami użyteczności publicznej nie wykazał zagrożeń o zasadniczym znaczeniu dla zdrowia.

5. Nadzór nad postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi

W ramach nadzoru nad postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi zakresie ochrony zdrowia ludzkiego skontrolowano 3 domy pogrzebowe oraz samochody do przewożenia zwłok. Szczególną uwagę zwracano na przechowywanie zwłok, stan sanitarno-techniczny, dezynfekcję oraz właściwą wentylację pomieszczeń. Nie odnotowano nieprawidłowości. Wydano 21 pozwoleń na sprowadzenie zwłok z zagranicy, 6 decyzji na ekshumację zwłok oraz przeprowadzono 6 kontroli prowadzonej ekshumacji.

6. Środki transportu publicznego

Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2016r. przeprowadziła kontrole 40 środków transportu publicznego. W tym: 17 autobusów (komunikacji dalekobieżnej, miejskiej i turystycznej), 6 samochodów do przewozu chorych, 6 samochodów do przewożenia zwłok. Kontrole w/w środków transportu nie wykazały większych zaniedbań.

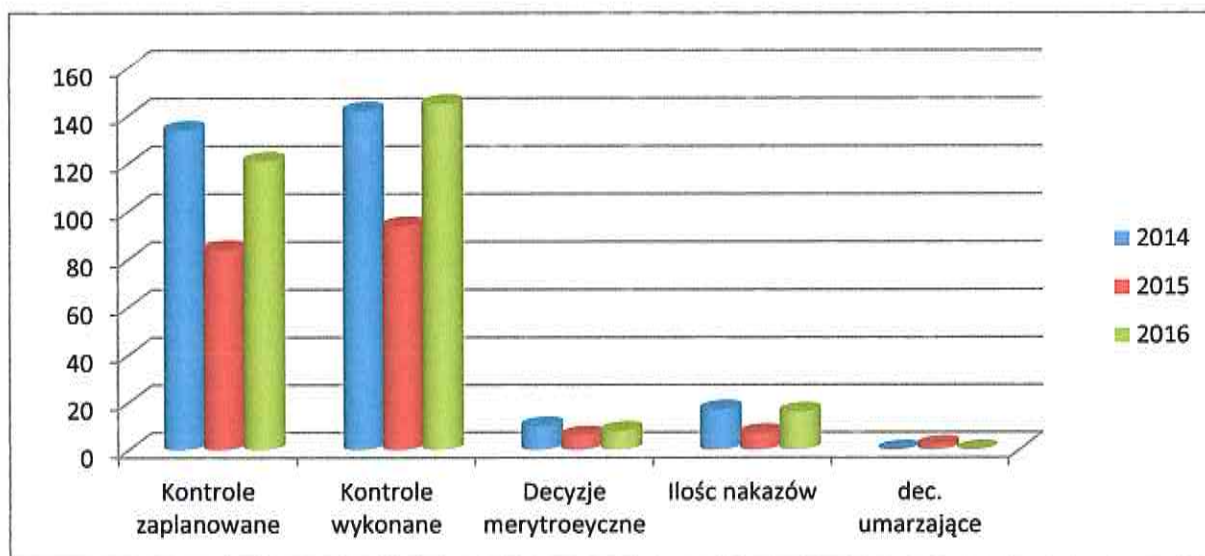
Wnioski:

Działania Inspekcji Sanitarnej w zakresie kompetencji pionu higieny komunalnej przyczyniają się do bezpieczeństwa zdrowotnego wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Jakość wody z wodociągu miejskiego w roku 2016 r. była przydatna do spożycia przez ludzi i zgodna z obowiązującymi przepisami prawa.

- ❖ Sprawowany nadzór nad pływalniami wykazał, iż jakość wody nie zagrażała bezpieczeństwu zdrowotnemu kąpiących się, stan sanitarny obiektów nie budził zastrzeżeń. W okresie sezonu letniego woda w miejscu wykorzystywanym do kąpieli na rzece Narew w Łomży odpowiadała wymogom sanitarnym.
- ❖ Przeprowadzone badania ciepłej wody w szpitalu obecność pałeczek *Legionella sp.* nie wykazały przekroczeń. W DPS-sie po przeprowadzeniu działań naprawczych uzyskano poprawę jakości ciepłej wody.
- ❖ Nadzór sanitarny sprawowany nad obiektami użyteczności publicznej nie wykazał w 2016 r. zagrożeń o zasadniczym znaczeniu dla zdrowia. Nie stwierdzono obiektów ze złym stanem sanitarno-technicznym. W większości właściciele dbają o wygląd estetyczny obiektów, standard wyposażenia jak i poziom świadczonych usług.
- ❖ Liczba obiektów objętych ewidencją przez higienę komunalną w 2016 roku na terenie miasta wynosiła – 346. W/w obiektach przeprowadzono 217 kontroli. Wydano 11 decyzji merytorycznych, 3 płatnicze, 20 postanowień, wystosowano 9 wystąpień. W ramach działalności statutowej do badań laboratoryjnych pobrano 32 próbki wody.

Higiena Pracy

W roku 2016 roku w ewidencji było 280 zakładów. Na początku roku zaplanowano, że kontrole będzie poddanych 121 w zakładów pracy oraz 5 zakładów nowopowstałych. Ostatecznie w sumie przeprowadzono **145** kontroli. Poza planem skontrolowano 24 zakłady pracy. Przeprowadzono 1 kontrolę tematyczną dot. środków zastępczych oraz 3 kontrole dotyczące zdejmowania pokryć dachowych (azbest). W celu przymuszenia do usunięcia nieprawidłowości wydano 16 decyzji w tym 8 decyzji merytorycznych i 8 decyzji płatniczych.

W wyniku kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości :

1. Brak badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy w **8 zakładach**
2. Brak kart i rejestrów badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w **3 zakładach**
3. Brak spisu substancji i mieszanin chemicznych w **1 zakładzie**.
4. W ocenie ryzyka zawodowego brak uwzględnienia występujących na stanowisku niebezpiecznych, szkodliwych i uciążliwych czynników środowiska pracy w **1 zakładzie**
5. Brak stanowiskowych instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczące obsługi maszyn i innych urządzeń technologicznych na hali maszyn w **1 zakładzie**.
6. Brak instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczące udzielania pierwszej pomocy w **1 zakładzie**.
7. Brak system udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku oraz środków do udzielania pierwszej pomocy w **1 zakładzie**.

W w/w okresie sprawozdawczym ograniczono zagrożenie w zakresie:

1. Przeprowadzono badania i pomiary środowiskowych **w 6 zakładach.**
2. Zapewniono karty i rejestry badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia **w 3 zakładach.**
3. Zapewniono spisu substancji i mieszanin chemicznych w **1 zakładzie.**
4. Zapewniono w ocenie ryzyka zawodowego uwzględnienie występujących na stanowisku niebezpiecznych, szkodliwych i uciążliwych czynników środowiska pracy w **1 zakładzie**
5. Zapewniono stanowiskowe instrukcje bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczące obsługi maszyn i innych urządzeń technologicznych na hali maszyn w **1 zakładzie.**
6. Zapewnić instrukcje bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczące udzielania pierwszej pomocy w **1 zakładzie.**
7. Zapewnić system udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku oraz środki do udzielania pierwszej pomocy w **1 zakładzie.**

Porównując lata poprzednie, daje się zauważyć, iż właściciele firm mają większą świadomość obowiązujących przepisów prawnych.

Choroby zawodowe:

W 2016r. nie było zgłoszonych chorób zawodowych.

Porównując lata 2014 i 2015 sytuację należy uznać za ustabilizowaną.

Działania w zakresie nadzoru nad środkami zastępczymi

Dopalacze:

- Profilaktyka w 2016

W jednej placówce oświatowo-wychowawczej pracownik Promocji Zdrowia przeprowadził prelekcję profilaktyczną z zastosowaniem prezentacji multimedialnej nt. „Dopalacze- zagrożenie ciągle aktualne”. Słuchaczami prelekcji było 21 osób ze środowiska szkolnego (rodzice uczniów szkoły, kadra pedagogiczna). W ciągu roku podczas działań edukacyjno- informacyjnych przekazywane były ulotki, broszury, książki pod nazwą „narkotyki i dopalacze” otrzymane z Sekcji Promocji Zdrowia WSSE w Białymstoku. Działaniami profilaktyki środków zastępczych objęto **419** osób w 6 placówkach. Na stronie internetowej psse.lomza.pl umieszczono informacje o konkursie na plakat pt.: „stop dopalaczom”

- Działania kontrolne

w roku sprawozdawczym 2016r. przeprowadzono jedną kontrolę w zakresie przestrzegania zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych. Kontrola została przeprowadzona

w obecności funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w Łomży. Podczas kontroli nie prawidłowości nie stwierdzono.

- Inne

Nadal prowadzono postępowanie administracyjno – egzekucyjne rozpoczęte w latach poprzednich. Wydano 5 decyzji merytorycznych i 14 decyzji rachunkowych w tym 4 kary pieniężne na łączną kwotę 200 000,00 zł. Kwota wyegzekwowanych kar to 20 000 zł.

Przebadano 15 próbek dopalaczy, na badania środków zastępczych wydano 3 000 zł.

Dwa postępowania zostały przekazane z Prokuratury Rejonowej w Łomży. W sprawach przekazanych wydano 1 decyzję umarzającą postępowanie i zniszczenie środków zastępczych na koszt skarbu Państwa oraz 1 decyzję wycofującą i zakazującą wprowadzania do obrotu środków zastępczych, a zniszczenie środków zastępczych ma nastąpić na koszt strony postępowania. Została nałożona 1 kara pieniężna w wysokości 20 000 zł w formie decyzji.

- Bieżący nadzór sanitarny nad warunkami środowiska pracy w zakładach pracy.

Liczba zakładów w ewidencji	Liczba ujętych w planie kontroli	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba osób zatrudnionych w zakładach	Liczba osób pracujących w poszczególnych zagrożeniach	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba protokołów w tym z uchybieniami	Liczba decyzji	Liczba nakazów									
									2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	
2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016						
271	280	93	121	97	145	3494	3746	3172	3286	127	145	127 (6)	145(8)	6	8	10	16

Nazwa czynnika	Liczba osób pracujących z danym czynnikiem													
	ogółem		0,0 - 0,1 NDS			0,1 - 0,5 NDS			0,5 - 1,0 NDS			pow. 1NDS		
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016		
Hatas	1404	1617	1175	660	154	579	70	59	4	0	0	0		
Wibracja ogólna / miejscowa	335	281	239/ 81	123/125	38/17	16/16	27/15	11/9	0	0	0	0		
Zapylenie	628	562	340	458	110	70	62	32	0	0	0	0		
Czynniki chemiczne	1631	2269	1524	1436	40	782	5	51	1	0	0	0		
Czynniki rakotwórcze	271	248	251	211		31	7	6	0	0	0	0		
Czynniki biologiczne	1530	1478	Grupa 2 - 1478			Grupa 2 - 1478			Grupa 3 - 1089			Grupa 3 - 1089		

- Nadzór nad prekursorami narkotyków w ramach realizacji krajowego programu przeciwdziałania narkomanii

Obrotó prekursorami narkotyków w 2016r.

Liczba zakładów w ewidencji	Liczba ujętych w planie kontroli	Liczba skontrolowanych zakładów z prekursorami. Kat.2 i 3	Liczba osób zatrudnionych w zakładach	Liczba osób pracujących w poszczególnych zagrożeniach	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba protokołów w tym z uchybieniami	Liczba decyzji	Liczba nakazów									
									2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	
7	5	3	4	3	4	92	102	73	87	3	4	3/0	4/0	0	0	0	0

Na terenie powiatu grodzkiego nie prowadzą działalności producenci, importerzy i eksporterzy prekursorów narkotyków. W w/w tabeli ujęto tylko dystrybutorów.

- Nadzór nad substancjami i preparatami chemicznymi w związku z wejściem w życie rozporządzenia REACH w celu zapewnienia swobodnego przepływu substancji chemicznych w ich postaci własnej lub jako składniki preparatów i w wyrobach

Podmioty stosujące substancje i preparaty chemiczne

Liczba zakładów w ewidencji	Liczba ujętych w planie kontroli	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba osób zatrudnionych w zakładach	Liczba osób pracujących w poszczególnych zagrożeniach	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba protokołów w tym z uchybieniami	Liczba decyzji	Liczba nakazów									
2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016								
169	162	78	81	78	82	3574	1483	1363	1307	78	82	78/0	82/1	0	1	0	1

Uchybienia dotyczyły braku oznakowania substancji i mieszania chemicznych w j. polskim oraz braku badań i pomiarów środowiskowych na czynniki chemiczne.

W tym podmioty wprowadzające do obrotu (dystrybutorzy) substancje i preparaty chemiczne.

Liczba zakładów w ewidencji	Liczba ujętych w planie kontroli	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba osób zatrudnionych w zakładach	Liczba osób pracujących w poszczególnych zagrożeniach	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba protokołów w tym z uchybieniami	Liczba decyzji	Liczba nakazów									
2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016								
28	32	24	27	24	27	322	142	237	122	24	27	24/1	27/0	1	0	3	0

- Nadzór nad realizacją obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012r w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

Liczba zakładów w ewidencji	Liczba ujętych w planie kontroli	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba osób zatrudnionych w zakładach	Liczba osób pracujących w poszczególnych zagrożeniach	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba protokołów w tym z uchybieniami	Liczba decyzji	Liczba nakazów									
2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016								
23	30	23	30	23	30	2396	2497	225	248	23	30	23/0	30/0	0	0	0	0

Nazwa czynnika rakotwórczego

Benzen	100
Azbest	7
Pył drewna twardego	15
Czynniki chemiczne	30
Promieniowanie jonizujące	96

Higiena Żywności Żywienia i Przedmiotów Użytku

Bezpieczeństwo i zdrowie konsumenta jest jednym z najważniejszych celów polityki Państwa w zakresie zdrowia publicznego. Prawidłowe żywienie człowieka odgrywa bowiem bardzo istotną rolę w jego życiu. Zapewnienie bezpieczeństwa a tym samym spełnienie standardów zdrowotnych żywności, określonych w przepisach zarówno UE jak i krajowych, wymaga kompleksowych działań opartych przede wszystkim na kontroli wewnętrznej realizowanej przez przedsiębiorców jak i kontroli zewnętrznej sprawowanej przez organy urzędowej kontroli żywności. Państwowa Inspekcja Sanitarna zajmuje się nadzorem nad jakością zdrowotną tylko części żywności, głównie produkowanej lub wprowadzanej do obrotu pochodzenia niezwierzęcego, a także wprowadzanej do obrotu żywności pochodzenia zwierzęcego, nieobjętej urzędową kontrolą organów Inspekcji Weterynaryjnej.

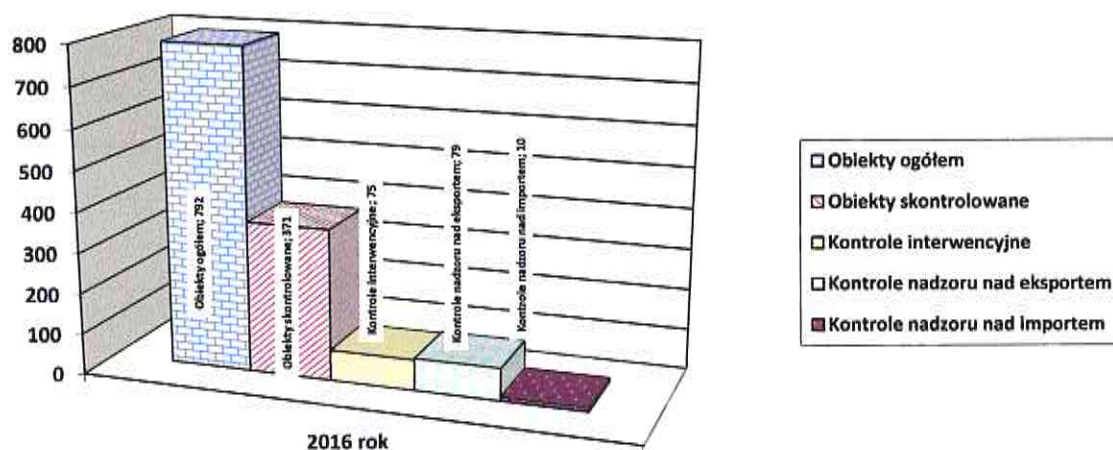
Główne kierunki działań to :

- Sprawowanie skutecznego nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, produktów kosmetycznych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa europejskiego i krajowego.
- Prowadzenie w oparciu o obowiązujące procedury postępowania skutecznych i terminowych działań, w ramach wspólnotowego systemu RASFF, w tym m.in. poprzez dokonywanie wstępnej kwalifikacji produktów jako niebezpieczne przy współpracy z innymi jednostkami kontrolnymi w obszarze posiadanych kompetencji, funkcjonującymi na terenie powiatu łomżyńskiego.
- Nadzór nad bezpieczeństwem produktów kosmetycznych wprowadzanych do obrotu na terenie powiatu łomżyńskiego, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli, w tym pobierania do badań laboratoryjnych próbek m.in. farb do włosów oraz wybielaczy do zębów.
- Urzędowa kontrola suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środków spożywczych wzbogacanych wprowadzanych do obrotu na terenie powiatu łomżyńskiego, w tym w szczególności w odniesieniu do zakładów produkcji żywności, importerów oraz sprzedaży internetowej „na odległość”.
- Realizacja postanowień zintegrowanego wieloletniego planu kontroli dla Polski na lata 2015-2019.
- Wykonanie postanowień planu pobierania próbek do badania żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, produktów kosmetycznych w ramach urzędowej

kontroli i monitoringu zanieczyszczeń.

- Realizowanie wskazań i zaleceń wynikających z audytów Urzędu ds. Żywności i Weterynarii Komisji Europejskiej, Głównego Inspektoratu Sanitarnego oraz innych zewnętrznych jednostek kontrolnych w zakresie bezpieczeństwa żywności i żywienia.

W powiecie grodzkim ilość obiektów żywności i żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością wg prowadzonych rejestrów w roku 2016 wynosiła 792. W roku sprawozdawczym skontrolowano 371 obiektów, przeprowadzono w nich 500 kontroli: w tym 75 kontroli interwencyjnych w ramach systemu RASFF oraz w związku z sygnałami obywateli. Po wpłynięciu stosownych wniosków od przedsiębiorców i dokonaniu inspekcji zatwierdzono 46 zakładów. W ramach nadzoru nad importem przeprowadzono 10 kontroli, podczas których dokonano oceny 38 partii środków spożywczych (przyprawy, warzywa suszone, substancje dodatkowe). Przeprowadzono także 79 kontroli w ramach nadzoru nad eksportem, podczas których dokonano oceny 110 partii środków spożywczych (skrobia ziemniaczana, piwo, majonezy, musztardy, ketchupy, sosy). Wydano 148 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych. Do badań laboratoryjnych w ramach nadzoru nad importem pobrano 1 próbkę warzyw suszonych w kierunku obecności niedozwolonych barwników Sudan (niekwestionowana).

Dane dotyczące działalności kontrolnej Sekcji Bezpieczeństwa Żywności w 2016 roku.

Wdrożone zasady Dobrej Praktyki Higienicznej posiadało 728 zakładów a system HACCP funkcjonował w 64 obiektach.

W celu wyeliminowania stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości występujących w obiektach wydano 14 decyzji administracyjnych.

Za nieprzestrzeganie przepisów prawa żywnościowego nałożono 7 mandatów karnych na sumę 1500 zł (sklepy spożywcze, zakłady żywienia zbiorowego otwartego, obiekty ruchome i tymczasowe). Do właścicieli i kierownictwa zakładów wystosowano 41 wystąpień. Dokonano oceny na podstawie obowiązujących arkuszy w 313 obiektach.

We wszystkich ocenionych zakładach ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności określono jako niskie.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się systematyczną poprawę stanu sanitarno-technicznego zakładów żywności i żywienia.

Wskaźnik obiektów „złych” ocenionych na podstawie obowiązujących arkuszy w latach 2011-2016 przedstawiał się następująco:

Lp	Grupa obiektów	% obiektów, które oceniono jako niezgodne z wymaganiami					
		2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Zakłady obrotu	2,23	0	0,83	0	0	0
2.	Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	0	0	1,23	0	0	0

Jakość zdrowotną środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, kosmetyków oraz badań sanitarnych przedstawia poniższa tabela.

Próbki środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, kosmetyków oraz badań sanitarnych	2016		2015		2014		2013		2012		2011	
	Razem		Razem		Razem		Razem		Razem		Razem	
	pobrane	w tym kwest.	pobrane	w tym kwest.	pobrane	w tym kwest.	pobrane	w tym kwest.	pobrane	w tym kwest.	pobrane	w tym kwest.
SUMA	253	8	258	13	307	7	307	2	247	10	204	3

Ogółem w 2016 roku do badań laboratoryjnych pobrano **240 próbek środków spożywczych**.
Ich jakość zdrowotną przedstawia poniższa tabela:

Rodzaj obiektu	Próbki żywności	
	pobrane	w tym kwest.
<i>Obiekty produkcji żywności</i>		
Wytwórnice lodów	5	-
Piekarnie	5	2
Ciastkarnie	15	-
Przetwórnice owocowo-warzywne	2	-
Wytwórnice koncentratów	6	-
Wytwórnice octu, majonezu i musztardy	8	-
Inne wytwórnice żywności	2	-
Razem	43	2
<i>Obiekty obrotu żywnością</i>		
Sklepy spożywcze	134	2
Magazyny hurtowe	20	-
Inne obiekty obrotu żywnością	43	4
Razem	197	6
SUMA	240	8

Pobrane próbki dotyczyły następujących grup środków spożywczych:

w obiektach produkcji żywności:

- lody z udziałem mleka, ciasta z kremem poddanym i nie poddanym obróbce termicznej, przyprawy, sosy, majonezy, koncentraty spożywcze, substancje dodatkowe, warzywa świeże i suszone.

w obiektach obrotu żywnością:

- mięso świeże, drób i produkty drobiowe, inne produkty mięsne- tatar, wędliny, przetwory mięsne, wyroby garmazeryjne i kulinarne, konserwy drobiowe, produkty jajeczne, przetwory rybne i owoców morza, mleko i przetwory mleczne, przetwory zbożowo-mączne, ciasta z kremem nie poddanym obróbce termicznej, wyroby cukiernicze i ciastkarskie, galanteria ciastkarska, warzywa świeże, przetwory warzywne, owoce i przetwory owocowe, koncentraty spożywcze, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego, suplementy diety, napoje alkoholowe, herbaty, tłuszcze roślinne, sól, masło.

W roku 2016 w wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zakwestionowano **8 próbek środków spożywczych** tj.:

- **6 próbek** suplementów diety, które zostały zakwestionowane ze względu na niewłaściwe znakowanie opakowań jednostkowych. Poinformowano o powyższym Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych właściwych miejscowo ze względu na siedzibę producentów.
- **2 próbki** ciasta z kremem nie poddanym obróbce termicznej, pobranych w zakładzie produkcyjnym, które zakwestionowano ze względu na obecność *Bacillus cereus*, liczba w 1g (zbadane w ramach monitoringu).

W 2016r. zakwestionowane próbki żywności stanowiły **3,16 %** wszystkich pobranych próbek środków spożywczych (spadek w porównaniu do roku poprzedniego).

Celem określenia skuteczności mycia i dezynfekcji naczyń, sprzętu i rąk pracowników w zakładach żywienia i żywności do badań laboratoryjnych pobrano **3 próbki sanitarne** w zakładzie żywienia zbiorowego otwartego.

Wszystkie próbki odpowiadały obowiązującym wymaganiom.

W ramach bieżącego nadzoru nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością zbadano **5 próbek** celem określenia cech organoleptycznych, migracji globalnej, migracji specyficznej formaldehydu, migracji specyficznej pierwszorzędowych amin aromatycznych, migracji metali ciężkich.

Wszystkie próbki odpowiadały obowiązującym wymaganiom.

W ramach nadzoru nad kosmetykami skontrolowano **5 obiektów** (3 hurtownie, 2 sklepy) przeprowadzając 6 kontroli.

Na kontroli oceniono oznakowanie **5 partii** opakowań jednostkowych kosmetyków (niekwestionowane).

Do badań laboratoryjnych pobrano **4 próbki** kosmetyków (kremy do twarzy, farby do włosów) celem określenia jakości mikrobiologicznej i cech fizykochemicznych. W zbadanych parametrach próbki odpowiadały obowiązującym wymaganiom.

W roku sprawozdawczym skontrolowano 26 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego, w tym 25 oceniono w oparciu o obowiązujące arkusze oceny, w których ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności określono jako niskie. W w/w obiektach przeprowadzono 28 kontroli w tym 1 interwencyjną, sporządzając protokoły kontroli sanitarnej.

Występujące w 1 zakładzie uchybienia dotyczyły:

- ✚ złego stanu sanitarnego ścian, stolarki okiennej i drzwiowej, braku pokrywek do pojemników.

Wydano 2 decyzje administracyjne w tym 1 przedłużającą termin usunięcia uchybień stwierdzonych w latach ubiegłych.

W zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego jakość sposobu żywienia prowadzono w oparciu o ocenę teoretyczną oraz badania laboratoryjne.

Ocenie teoretycznej poddano 26 próbek (24 jadłospisy na kontroli, 2 zestawienia dekadowe ocenione przez OL WSSE Białystok), w tym:

- 2 w bloku żywienia w szpitala, w tym: 1 zestawienie dekadowe,
- 4 w blokach żywienia w domach opieki społecznej, w tym: 1 zestawienie dekadowe,
- 1 w stołówkach w żłobkach,
- 3 w stołówkach szkolnych,
- 5 w stołówkach w bursach i internatach,
- 11 w stołówkach w przedszkolach,

W ocenianych jadłospisach nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zakwestionowano natomiast 2 zestawienia dekadowe, w tym:

- w 1 zakładzie ze względu na niespełnienie wymagań dla podaży witaminy C i wapnia (niedobór) oraz procentowego udziału energii z białka (15,79% przy zalecanej max. 15%), z tłuszczu (35,25% przy zalecanej max. 35%) i z węglowodanów (48,96% przy zalecanej min. 50%) w porównaniu z zalecaną normą fizjologiczną.
- w 1 zakładzie wyliczona z dekady średnia wartość odżywcza i energetyczna w porównaniu z zalecaną normą fizjologiczną nie spełniała wymagań dla podaży: energii (nadmiar – 118% realizacji) oraz procentowego udziału energii z białka (15,80% przy zalecanej max. 15%).

Ponadto do badań laboratoryjnych pobrano 2 całodziennie racje pokarmowe - 6 próbek (2 śniadania, 2 obiady, 2 kolacje), które zostały zakwestionowane ze względu na:

- nieprawidłową wartość energetyczną - 4 próbki
- nieprawidłowy procentowy udział energii z białka - 3 próbki
- nieprawidłowy procentowy udział energii z tłuszczu - 6 próbek
- nieprawidłową podaż chlorku sodu w 2 całodziennych racjach pokarmowych,
- nieprawidłową zawartość wapnia i żelaza w 2 całodziennych racjach pokarmowych.

Do kierownictwa placówek, w których stwierdzono nieprawidłowości wystosowano 2 wystąpienia zobowiązując do podjęcia działań celem poprawy.

Ponadto w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego nad zakładami żywności i żywienia w 2016 roku dokonano kontroli, których zakres dotyczył:

1. Stosowanie substancji dodatkowych w zakładach żywności i żywienia

Kontrolą objęto 10 zakładów (3 ciastkarnie, 1 piekarnię, 1 wytwórnię majonezu, 1 przetwórnę owocowo-warzywną, 2 wytwórnie koncentratów, 1 browar, 1 hurtownię owocowo-warzywną). Ogółem oceniono 31 partii substancji dodatkowych.

Nie zanotowano uchybień dotyczących ich stosowania. Dodawane one były w ilościach zgodnych z deklaracją producenta, wg procedur dobrej praktyki produkcyjnej, przechowywane właściwie. Na opakowaniach jednostkowych wyrobów zawierających substancje dodatkowe zamieszczono informacje o ich obecności.

Do badań laboratoryjnych pobrano zgodnie z harmonogramem z zakładów produkcyjnych i placówek obrotu 18 próbek środków spożywczych w kierunku obecności substancji dodatkowych, w tym:

- 11 próbek w kierunku określenia zawartości substancji konserwujących.
- 5 próbek na obecność barwników.
- 2 próbki na obecność substancji słodzących.

oraz 2 próbki produktów w kierunku określenia kryteriów czystości substancji dodatkowych i rozpuszczalników ekstrakcyjnych.

Wszystkie próbki w zbadanych parametrach odpowiadały obowiązującym wymaganiom.

2. Nadzór nad suplementami diety, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz żywnością wzbogacaną

Na terenie powiatu łomżyńskiego działa jeden zakład, w którym odbywa się produkcja suplementów diety i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego na zlecenie innego przedsiębiorcy, który wg podpisanej umowy ponosi całkowitą odpowiedzialność za wprowadzany do obrotu asortyment. Ponadto prowadzi działalność 1 zakład produkujący m. in żywność wzbogacaną w witaminę C (syropy o różnych smakach).

W roku sprawozdawczym funkcjonowały również 2 sklepy specjalistyczne wprowadzające do obrotu żywność prozdrowotną, które jednocześnie prowadziły sprzedaż na odległość. Na przestrzeni 2016 roku jeden z nich zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej.

W omawianym temacie w obiektach obrotu przeprowadzono ogółem 17 kontroli. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Łomży w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu pobrali 62 próbki celem:

- oceny znakowania (21)
- oznaczenia zanieczyszczeń metalami szkodliwymi dla zdrowia (4),
- oznaczenia zanieczyszczeń mikrobiologicznych, organoleptyki i znakowania (30),
- oznaczenia zawartości glutenu (1)

- oznaczenia zawartości mykotoksyn (2)
- oznaczenia zawartości substancji dodatkowych ((1)
- oznaczenie zawartości jodu w soli kuchennej jodowanej (2)
- oznaczenie zawartości składników mineralnych, witamin (1)

W rozbiciu na poszczególne grupy pobrano:

- 19 próbek suplementów diety,
- 40 próbek środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego,
- 3 próbki żywności wzbogacanej.

W wyniku oceny laboratoryjnej zakwestionowano 6 próbek suplementów diety ze względu na niewłaściwe znakowanie opakowań jednostkowych.

Po przeprowadzeniu postępowań wyjaśniających wystosowano: 3 wystąpienia do obiektów, z których pobrane były próbki, pisma informacyjne do producentów wraz z wynikami badań. W jednym przypadku przekazano sprawę do dalszego postępowania i podjęcia ostatecznej decyzji do PPIS nadzorującego producenta. W pozostałych przypadkach zakończono postępowanie i wydano decyzje płatnicze w sprawie obciążenia opłatą za badania laboratoryjne przedmiotowych produktów.

Producenci kwestionowanych suplementów diety nie pochodzili z terenu powiatu łomżyńskiego.

Nadzór nad wymaganiami, określonymi przepisami prawa dotyczącymi oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych realizowano w szczególności poprzez ocenę prawidłowości znakowania 48 partii produktów z grupy żywności prozdrowotnej. Uszczegóławiając, oceniono:

- 19 partii suplementów diety,
- 14 partii środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego w tym środków spożywczych zaspokajających zapotrzebowanie organizmu przy intensywnym wysiłku fizycznym, zwłaszcza sportowców,
- 15 partii żywności wzbogacanej.

W kontrolowanych placówkach nie stwierdzono uchybień w zakresie zagadnień objętych kontrolą.

3. Prawidłowość znakowania środków spożywczych

Nadzorem objęto: zakłady produkcji żywności, obiekty obrotu żywnością, oraz zakłady żywienia zbiorowego.

W roku sprawozdawczym skontrolowano 62 obiekty, w tym: 18 zakładów produkcyjnych, 43 zakłady obrotu żywnością i 1 zakład żywienia zbiorowego.

Łącznie na kontroli oceniono **128** produktów różnego asortymentu, w tym: mleko i przetwory mleczne, drób podroby i produkty drobiarskie, mięso i przetwory mięsne, przetwory rybne i owoców morza, przetwory zbożowo-mączne, wyroby piekarnicze i ciastkarskie, warzywa, owoce, grzyby, wody mineralne, napoje alkoholowe, majonezy, koncentraty spożywcze, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego, suplementy diety, wyroby garmażeryjne, zioła i przyprawy, sól.

Ogółem w roku 2016 do badań laboratoryjnych między innymi w kierunku prawidłowości znakowania pobrano **139** próbek środków spożywczych.

Zakwestionowano **6** próbek suplementów diety ze względu na niewłaściwe znakowanie opakowań jednostkowych (poinformowano właściwych miejscowo ze względu na siedzibę producentów Powiatowych Inspektorów Sanitarnych).

4. Nadzór nad żywnością modyfikowaną genetycznie

W roku 2016 przeprowadzono **11** kontroli, w tym: 2 kontrole w piekarniach, 1 kontrolę w ciastkarni, 1 kontrolę w browarze, 5 kontroli w sklepach spożywczych i 2 kontrole w magazynach hurtowych. W trakcie przeprowadzonych kontroli, w tym zakresie w w/w zakładach ocenie poddano **30** partii środków spożywczych, w których istniało prawdopodobieństwo wystąpienia składników modyfikowanych genetycznie, w tym:

- 3 partie środków spożywczych z udziałem soi - kotlety sojowe,
- 15 partii środków spożywczych z udziałem kukurydzy - grys kukurydziany, popcorn, kukurydza konserwowa,
- 1 partię ziarna soi,
- 1 partię ziarna kukurydzy,
- 1 partię preparatów używanych w produkcji piekarniczej i ciastkarskiej - koncentrat ciasta ziarnowego,
- 9 partii innych produktów mogących potencjalnie zawierać lub być wyprodukowane z GMO - siemię lniane, ziarna i nasiona: sezamu, słonecznika, ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne: jęczmień, słód jęczmienny oraz orzechy arachidowe.

W skontrolowanych zakładach na podstawie deklaracji producentów znajdujących się na etykietach w/w środków spożywczych, nie stwierdzono żywności GMO.

Zgodnie z planem próbkobrania na rok 2016, w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu, w kierunku obecności organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz identyfikacji modyfikacji genetycznej pobrano do badań laboratoryjnych **3** próbki środków spożywczych z grupy ziarno zbóż i przetwory zbożowo – mączne (1 napój sojowo – ryżowy , 2 próbki ryżu).

W zbadanych próbkach nie stwierdzono obecności materiału modyfikowanego genetycznie. Ponadto w roku sprawozdawczym w ramach nadzoru nad importem oceniono ogółem 32 partie środków spożywczych, w tym: 29 partii warzyw suszonych, 1 partię przypraw, 2 partie substancji dodatkowych na podstawie załączonej dokumentacji o braku GMO.

5. Nadzór nad podmiotami działającymi na rynku spożywczym prowadzącymi produkcję pierwotną, dostarczającymi żywność w ramach dostaw bezpośrednich

Na koniec roku sprawozdawczego w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli PPIS w Łomży figurowało 13 osób prowadzących działalność w zakresie produkcji pierwotnej i dostaw bezpośrednich.

Pod kątem oceny warunków higienicznych zbioru, przechowywania i transportu produktów produkcji pierwotnej pochodzenia roślinnego przeprowadzono 1 kontrolę tematyczną w sadzie z udziałem przedstawiciela PIORIN w Łomży.

Podczas czynności kontrolnych oceniano:

- ✓ stan zdrowia osób zatrudnionych,
- ✓ warunki umożliwiające zapewnienie higieny zatrudnionym osobom (m.in. dostęp do toalet, urządzeń do mycia rąk, ich wyposażenia),
- ✓ szkolenia personelu w obszarze podstawowych wymagań higieny odpowiednio do charakteru pracy,
- ✓ wykorzystywane materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością (tj. warunki przechowywania, dokumentacja potwierdzająca bezpieczeństwo stosowania, prawidłowość przebiegu procesu mycia i dezynfekcji, ich użytkowanie,
- ✓ warunki przechowywania i transportu jabłek,
- ✓ prawidłowość przeprowadzania procesów mycia (w tym m.in. jakość wykorzystywanej wody),
- ✓ prawidłowość opracowania i wdrożenia instrukcji GHP.

Nie stwierdzono uchybień w zakresie zagadnień objętych kontrolą.

W ramach kontynuacji akcji informacyjnej prowadzonej przez PSSE w Łomży pozostawiono ulotki „Zalecenia dla plantatorów w celu ograniczenia zanieczyszczenia owoców i warzyw drobnoustrojami chorobotwórczymi na etapie zbioru.”

Ponadto, w zakresie nadzoru nad dostawami bezpośrednimi, skontrolowano łącznie 41 zakładów, w tym: 21 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego, 19 zakładów żywienia zbiorowego otwartego, 1 hurtownię owocowo-warzywną.

Podczas kontroli w/w zakładów m.in. analizowano dokumentację – faktury dostaw, celem ustalenia pochodzenia surowców używanych do produkcji potraw oraz oferowanych klientom.

Stwierdzono iż: w 5 zakładach żywienia zbiorowego otwartego prowadzi się zakup surowców (ziemniaki, kapustę, ogórki, pomidory, buraki, cebulę, marchew) od producentów pierwotnych dostarczających surowce pochodzenia roślinnego w ramach dostaw bezpośrednich.

Ulotki informacyjne dotyczącą bezpieczeństwa mikrobiologicznego owoców i warzyw rozdawane były podczas bieżących kontroli sanitarnych placówek obrotu, zwłaszcza tych, w których zaopatruje się liczna grupa konsumentów oraz w zakładach żywienia zbiorowego.

6. Nadzór nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością:

W roku sprawozdawczym w zakresie nadzoru nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością skontrolowano 24 obiekty (zakłady produkcyjne, hurtownie i sklepy spożywcze, zakłady żywienia zbiorowego otwartego, w tym zakłady małej gastronomii, miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością - hurtownie, sklepy). Przeprowadzono 24 kontrole sanitarne nie stwierdzając uchybień.

Ocenie poddano 90 partii wyrobów przeznaczonych do kontaktów z żywnością (sztućce, naczynia jednorazowe, serwetki papierowe, opakowania z papieru, drobny sprzęt gospodarstwa domowego). Były one prawidłowo oznakowane i przechowywane, używane zgodnie z deklaracją producenta.

W celu oceny jakości zdrowotnej wprowadzanych do obrotu wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, pobrano zgodnie z planem do badań laboratoryjnych ogółem 5 próbek:

- 1 próbkę w kierunku migracji specyficznej formaldehydu: wyroby z melaminy – tace melaminowe (krajowe),
- 1 próbkę w kierunku migracji specyficznej ołowiu i kadmu: kieliszki kryształowe (krajowe),
- 1 próbkę w kierunku migracji metali (ołów i kadm) z obrzeża naczyń do picia – kubek (import),
- 2 próbki w kierunku migracji specyficznej pierwszorzędowych amin aromatycznych: łyżki (chochle) z importu, wykonane z poliamidu.

Wszystkie próbki pod względem badanych parametrów spełniały wymagania obowiązujących przepisów prawa w tym zakresie.

W roku sprawozdawczym prowadzone były również działania kontrolne w związku z otrzymaniem informacji w ramach systemu RASFF o niebezpiecznych produktach.

W roku 2016 otrzymano 35 powiadomień, w tym:

➤ 22 powiadomienia informacyjne dotyczące:

- 6 środków spożywczych ogólnego spożycia pn.: „SOLINO – sól warzona, próżniowa, jodowana”; ikra rybia z gromadnika, czarna, solona”; „CREA9 XTREME”; „Stewia – liście pocięte”; „Pomidor mini rzymski”; „Napój niegazowany Jurajska o smaku poziomkowym”;
- 3 środki specjalnego przeznaczenia żywieniowego pn.: „Nox Pump”, „Activlab Hot Sport Drink o smaku grejpfrutowym”; „OstroVit GH Booster” (2 powiadomienia);
- 10 suplementów diety pn.: „Double Impact”; „Levro Pump”; „AGMAMAX”; „7Nutrition BB PRO”; „BELTOR RED WOLF Strawberry”; „Mutant Stimulant”; „7Nutrition VOLKANO”; „UNREAL”; „SPEED – ER SHOT”; „Lipo 6 Black”;
- 1 wyrób do kontaktu z żywnością pn. „Miska dekoracyjna 13*5,3cm”;
- oraz powiadomienie w sprawie obecności *Salmonella enteritidis* w jajkach pochodzących z Polski;

➤ 13 powiadomień alarmowych dotyczących:

- 4 środków spożywczych ogólnego spożycia pn.: „Śliwki suszone”; „Naturalna woda mineralna niegazowana Polanicka Zdrój”; „Rodzynki suszone KRESTO”; „Czekolada gorzka z orzechami laskowymi Chocoyoco”;
- 5 suplementów diety pn.: „Musclepharm Assault 435g”; „BLACK BOMBS”; „Chlorella”, „Spirulina”; „Revex 16 SCITEC Nutrition”;
- 2 wyroby do kontaktu z żywnością pn. „Kubek szklany kwadraty 350ml”; „Łyżka do spaghetti Gilleleje” oraz
- powiadomienie dotyczące wykrycia doksycykliny w mięśniach i nerkach świni wykorzystanej do produkcji mięsa i
- powiadomienie w sprawie stwierdzenia kawałków plastiku w batonach i cukierkach wyprodukowanych w Holandii przez firmę Mars.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono łącznie 42 kontrole interwencyjne mające na celu stwierdzenie obecności na terenie powiatu łomżyńskiego w/w produktów niebezpiecznych zgłoszonych w ramach Systemu RASFF.

W rozbiciu na poszczególne grupy obiektów przedstawia się to następująco:

- wytwórnie koncentratów spożywczych – 1 kontrola,
- sklepy spożywcze – 30 kontroli, w tym supermarkety - 7 kontroli,
- magazyny hurtowe – 3 kontrole,
- inne obiekty obrotu żywnością – 4 kontrole,
- hurtownie obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością – 2 kontrole,

- sklepy obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością – 1 kontrola,
- sklepy obrotu kosmetykami – 1 kontrola.

W przypadku powiadomienia alarmowego dotyczącego stwierdzenia kawałków plastiku w batonach i cukierkach wyprodukowanych w Holandii przez firmę Mars, z otrzymanymi materiałami oraz wykazem produktów podlegających wycofaniu w Polsce zapoznano pracowników celem wykorzystania w pełnionym nadzorze. Obecność tych produktów w zakładach sprawdzano podczas przeprowadzonych 24 kontroli kompleksowych, tj.: w sklepach spożywczych – 21 kontroli, w magazynach hurtowych – 1 kontrola, w innych obiektach obrotu żywnością – 2 kontrole.

W kontrolowanych obiektach, dotyczących 25 powiadomień nie stwierdzono omawianych produktów. Natomiast w 10 przypadkach podczas kontroli stwierdzono na stanie zabezpieczone, oznakowane i przygotowane do zwrotu produkty będące przedmiotem powiadomienia.

W przypadku jednego powiadomienia alarmowego dotyczącego wyrobu do kontaktu z żywnością otrzymano informację od PPWIS w Białymstoku o jego wycofaniu z sieci systemu RASFF.

W sytuacji gdy kwestionowany produkt z naszych zakładów został zakupiony przez przedsiębiorców działających na terenie nie będącym pod nadzorem PPIS w Łomży, wówczas kierowane były stosowne pisma o niebezpiecznych produktach żywnościowych do właściwych miejscowo PPIS.

W roku 2016 w porównaniu do roku 2015 stan sanitarny obiektów żywienia i żywności znajdujących się na terenie powiatu grodzkiego nie zmienił się.

Żywnienie w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego nadal nie spełnia wszystkich wymogów racjonalnego żywienia.

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny

Zadaniem zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest podejmowanie działań mających na celu zapobieganie negatywnym skutkom wpływu czynników i zjawisk fizycznych, chemicznych i biologicznych na zdrowie ludzi na etapie planowania przestrzennego, projektowania i realizacji inwestycji oraz dopuszczania do użytkowania obiektów budowlanych.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny sprawuje nadzór pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych nad warunkami higieny: środowiska, pracy, procesów nauczania i wychowania, wypoczynku i rekreacji, warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku, warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinny spełniać pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne i inne obiekty budowlane - przy wydawaniu opinii, postanowień i decyzji na wniosek organu administracji lub zainteresowanego podmiotu na poszczególnych etapach realizacji inwestycji, w szczególności objętych nadzorem bieżącym przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

Realizacja przedsięwzięć mogących (zawsze lub potencjalnie) znacząco oddziaływać na środowisko może powodować uciążliwości i oddziaływanie ich w sposób ujemny na poszczególne elementy środowiska, w tym na zdrowie człowieka.

W związku z powyższym organ sanitarny przy opiniowaniu powyższych przedsięwzięć zwraca uwagę na:

- jakość powietrza,
- klimat akustyczny,
- gospodarkę wodno-ściekową,
- gospodarkę odpadami

oraz na zdrowie ludzi.

W 2016r. na terenie powiatu grodzkiego w ramach nadzoru zapobiegawczego:

- 1/ przeprowadzono 41 kontroli;
- 2/ wydano 8 opinii o zgodności wykonania obiektu z projektem budowlanym;
- 3/ wydano 8 opinii na placówki oświatowe, w tym:
  - świetlica socjoterapeutyczna i środowiskowa- Stowarzyszenie Pomocy Rodzinom "NADZIEJA" w Łomży, ul. Zawadzka 55 w Łomży oraz najbliższego jej otoczenia
  - Prywatna Szkoła Policealna dla dorosłych "Twoja Szkoła" i Prywatne Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych, 18-400 Łomża, ul. Wyszyńskiego 30,
  - Szkoła dla Dorosłych w Łomży, ul. Wojska Polskiego 113,

- Policealna Szkoła Centrum Nauki i Biznesu "Żak" przy: Al. Legionów 40, ul. Polowej 45, ul. Studenckiej 45,
  - Niepubliczna Szkoła Podstawowa (I piętro: sala 102 i 104) w Łomży, ul. Studencka 19,
  - Przedszkole Niepubliczne MOTYLEK, ul. Ks. Janusza I 1, 18-400 Łomża,
  - Niepubliczne Przedszkole Integracyjno-Terapeutyczne "Akademia Malucha" w Łomży przy ul. Wojska Polskiego 151,
  - Prywatnej Szkoły Policealnej dla dorosłych "Twoja Szkoła" i Prywatne Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych, 18-400 Łomża, ul. Wyszyńskiego 30;
- 4/ wydano 10 opinii w sprawie obowiązku sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz jego zakresu;
- 5/ zaopiniowano 1 dokumentację dot. warunków realizacji przedsięwzięcia na etapie decyzji środowiskowej;
- 6/ wydano 2 opinie dot. dokumentacji projektowej obiektów innych niż mogących pogorszyć stan środowiska;
- 7/ wydano 28 decyzji o spełnieniu warunków sanitarno-higienicznych w zakładach leczniczych, w tym:
- 26 podmiotów leczniczych,
  - 2 praktyki zawodowe
- oraz 1 opinię na poradnię psychologiczno-pedagogiczną;
- 8/ wydano 3 decyzje o spełnieniu warunków sanitarno-higienicznych w aptekach

Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży zajął stanowisko w 37 sprawach między innymi dotyczących: wymagań sanitarnohigienicznych i warunków technicznych dla obiektów nowobudowanych, modernizowanych i adaptowanych, przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Nadzór zapobiegawczy PSSE w Łomży przy wydawaniu opinii o przydatności do użytkowania adaptowanych, modernizowanych, nowobudowanych obiektów zwracał szczególną uwagę na:

- wysokość, powierzchnie i oświetlenie,
- właściwe wykończenie ścian i posadzek,
- na układ funkcjonalny pomieszczeń,
- pomieszczenia sanitarno-higieniczne i socjalne oraz wyposażenie ich w odpowiednią armaturę sanitarną,
- urządzenia technologiczne,
- wynik badania wody.

W porównaniu z latami poprzednimi w dalszym ciągu obserwuje się poprawę warunków sanitarno - higienicznych na różnych etapach procesu inwestycyjnego. Dotyczy to

zwłaszcza dużych obiektów użyteczności publicznej, komunalnych, usługowych, zakładów pracy, służby zdrowia, oświaty, które były kontrolowane pod względem zastosowania rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne przyszłych użytkowników.

Wyposażone są w nowoczesne urządzenia produkcyjne i linie technologiczne, wykonane z wyrobów wysokiej klasy, co powoduje zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Promocja zdrowia

Współczesna epidemia chorób cywilizacyjnych jest wyzwaniem dla każdego systemu ochrony zdrowia. Tylko powszechna, akceptowana i racjonalna profilaktyka schorzeń najbardziej obciążających, powiązana z edukacją społeczną i promocją zdrowego stylu życia może skutecznie opanować tę epidemię.

Promocja Zdrowia według definicji Światowej Organizacji Zdrowia „jest to proces umożliwiający ludziom zwiększenie kontroli nad własnym zdrowiem oraz jego poprawą”. Zarówno WHO jak i Unia Europejska traktuje promocję zdrowia jako jednolity proces działań zmierzający do poprawy i utrzymania ludzkiego zdrowia, na który składają się 3 wzajemnie powiązane ze sobą elementy: edukacja zdrowotna, profilaktyka zdrowotna, ochrona zdrowia. Promocja zdrowia ma obejmować wszystkich ludzi i dotyczyć ich codziennego życia, integrować wszystkie sektory społeczne, a także rząd w celu zapewnienia działań na rzecz zdrowia wszystkich. Z jednej strony jest ona działaniem w zakresie polityki społecznej, a z drugiej dążeniem do osiągnięcia i utrzymania zdrowia w oparciu o odpowiedni styl życia.

Realizacji celów promocji zdrowia służą opracowane i proponowane do realizacji wśród różnych grup społecznych:

- programy prozdrowotne, akcje i kampanie informacyjno-edukacyjne,
- szkolenia i instruktaże tematyczne dla różnych grup społeczno-zawodowych,
- imprezy prozdrowotne,
- ekspozycje form wizualnych i informacje upowszechniane za pośrednictwem mediów lokalnych.

Inicjatywy w zakresie promocji zdrowia podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną w Łomży wynikają z trendów promocji zdrowia w skali globalnej (WHO) i krajowej (Ministerstwo Zdrowia, Główny Inspektorat Sanitarny), ale także ze zdiagnozowanych problemów zdrowotnych w społeczności lokalnej.

I. PROGRAMY PROZDROWOTNE

W roku 2016 realizowane były następujące programy prozdrowotne:

1. „Trzymaj Formę!”
2. „Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce”
3. „Czyste powietrze wokół nas”
4. „Krajowy Program Zapobiegania HIV i Zwalczenia AIDS”
5. „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” – KIK/68
6. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

II. AKCJE I KAMPANIE

1. Profilaktyka palenia tytoniu, w tym:
  - a) Światowy Dzień bez Tytoniu
  - b) Światowy Dzień Rzucania Palenia
  - c) Program „Nie pal przy mnie proszę”
  - d) Program „Znajdź właściwe rozwiązanie”
2. Światowy Dzień Zdrowia, Profilaktyka cukrzycy
3. Profilaktyka używania narkotyków, w tym środków zastępczych
4. Profilaktyka grypy
5. Bezpieczeństwo dzieci podczas wypoczynku zimowego i letniego
6. Profilaktyka zatruc grzybami
7. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach
8. Profilaktyka wszawicy
9. Kampania Rzecznika Praw Pacjenta. „Rzecznik praw pacjenta przypomina”
10. Kampania edukacyjna „Czerniak to może być TO. Sprawdź TO”
11. Profilaktyka oparzeń „Uwaga na barszcz Sosnowskiego”
12. Profilaktyka zdrowego odżywiania, w tym:
  - a) Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, otyłość)
  - b) Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego
  - c) Światowy Dzień Żywności
13. Promocja zdrowego stylu życia, w tym:
  - a) Piknik rodzinny „Bieg po zdrowie”
  - b) Olimpiada promocji zdrowego stylu życia PCK
14. Profilaktyka chorób układu krążenia: Światowy Dzień Serca
15. Profilaktyka chorób zakaźnych, w tym:
  - a) II Edycja Szkolenia – Zapobieganie HCV
  - b) Akcja: Pneumokokom mówimy Szczepimy!
  - c) Profilaktyka zakażeń Wirusem ZIKA (informacja dla podróżujących)
16. Światowe Dni Młodzieży

„Trzymaj Formę”

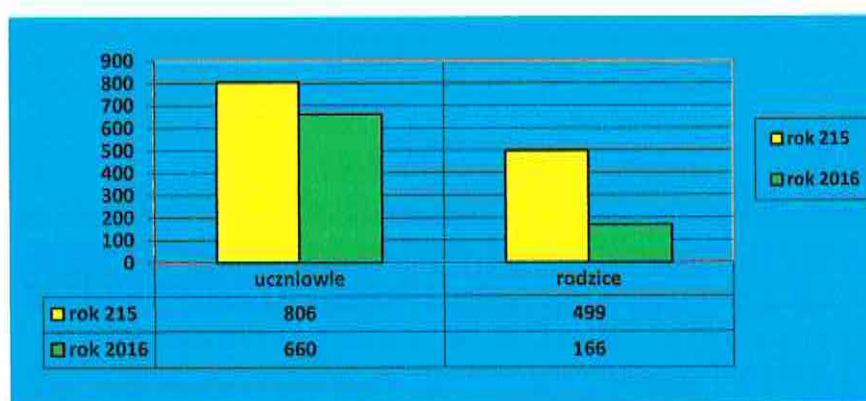
Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!” współorganizowany jest przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz Polską Federację Producentów Żywności w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia.

„Trzymaj Formę!” to inicjatywa propagująca zdrowy styl życia o dwukierunkowym podejściu: propagującym zbilansowane odżywianie połączone z regularną aktywnością fizyczną.

Cel programu: edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór. Program ten realizowany jest metodą projektu, dzięki czemu wykracza poza podstawę programową szkoły. Daje dużą swobodę wyboru sposobu jego realizacji.

Adresaci programu: uczniowie szkół gimnazjalnych i ostatnich klas szkół podstawowych.

W ramach X edycji programu w przedsięwzięciach edukacyjno-informacyjnych uczestniczyło **4 gimnazja łomżyńskie i 3 szkoły podstawowe**. Zasięgiem oddziaływań objęto **511 uczniów szkół gimnazjalnych i 149 uczniów szkół podstawowych**. W zadaniach udział wzięło **166 rodziców**.

Wykres 1: Zasięg odbiorców programu Trzymaj Formę w roku 2015 i 2016

W minionej edycji programu można dostrzec mniejszą ilość pozyskanych partnerów wspierających realizację zadań w szkołach. Do najliczniej występujących trudności należały brak finansów, brak czasu na realizację programu, ograniczone możliwości lokalowe.

X edycja programu „Trzymaj Formę” została dobrze przyjęta przez uczniów i realizatorów. Uczniowie chętnie brali udział w wielu akcjach i działaniach realizowanych

w ramach programu. Aktywnie uczestniczyli w zajęciach praktycznych, przygotowując posiłki pod opieką nauczyciela, opracowywali prezentacje multimedialne i przedstawiali je na forum grupy. Dużą aktywnością wykazywali się również na zajęciach o charakterze sportowym i turystycznym. Zwieńczeniem działań realizacji programu był „Festyn pn. Trzymaj Formę” zorganizowany przez Gimnazjum Nr 9 w Łomży dla szkół powiatu łomżyńskiego realizujących program. Pod względem merytorycznym zarówno pomoce dydaktyczne jak i sam program ocenione zostały przez koordynatorów szkolnych jako bardzo dobre lub jako dobre.

Foto: Festyn „Trzymaj Formę” - Gimnazjum Nr 9 w Łomży

Koordynatorzy i realizatorzy programu twierdzą, iż udział młodzieży w programie rozwija ich umiejętności w zakresie zasad zbilansowanej diety i uświadamiania sobie potrzeby aktywności fizycznej. Stąd też program „Trzymaj Formę” powinien być kontynuowany w następnych latach. **Za dalszą kontynuacją programu wypowiedziało się 14 placówek.**

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu

PROGRAM OGRANICZANIA ZDROWOTNYCH
NASTĘPSTW
PALENIA TYTONIU W POLSCE

W Polsce, mimo cyklicznych działań profilaktycznych, każdego roku z powodu palenia tytoniu umiera średnio 67 tysięcy dorosłych osób (51 tysięcy mężczyzn i 16 tysięcy kobiet). Dlatego też ważna jest kontynuacja i zintensyfikowanie aktywności na rzecz przeciwdziałania nikotynizmowi w Polsce.

Działania podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną powiatu grodzkiego realizowane były w oparciu o zapisy Krajowego Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu na lata 2014 – 2018. Metody, założenia oraz cele zawarte w programie były zgodne z zapisami Ramowej Konwencji Światowej Organizacji Zdrowia o Ograniczeniu Używania Tytoniu (*Framework Convention on Tobacco Control, FCTC*), która powstała w celu zapobiegania szerzeniu się epidemii palenia tytoniu na świecie.

Cele programu: ochrona ludności przed zdrowotnymi, społecznymi, środowiskowymi i ekonomicznymi konsekwencjami palenia tytoniu (w tym e-papierosów) i wdychania dymu tytoniowego. Ważnym zadaniem jest zwiększanie – za pośrednictwem cyklicznych kampanii informacyjnych – świadomości społeczeństwa i środowisk opiniotwórczych na temat ryzyka związanego z narażeniem na środowiskowy dym tytoniowy.

Realizując program w roku 2016 brano pod uwagę dotychczasowe doświadczenia w zakresie realizacji działań profilaktycznych, ukierunkowanych na zmniejszenie narażenia społeczeństwa na dym tytoniowy, aktualną sytuację epidemiologiczną oraz obowiązujący stan prawny.

Działania podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną w Łomży obejmowały:

- monitorowanie sytuacji w zakresie postaw wobec tytoniu i skuteczną ochronę przed dymem tytoniowym – poprzez comiesięczne sprawozdania z przestrzegania ustawy antynikotynowej w obiektach użyteczności publicznej.
- informowanie i ostrzeganie o ryzyku zdrowotnym związanym z używaniem tytoniu – poprzez umieszczanie na stronie internetowej psselomza.pl materiałów informacyjno-edukacyjnych, organizację punktu informacyjno-konsultacyjnego oraz kolportaż materiałów profilaktycznych.

- rozpropagowywanie i włączanie się do akcji i kampanii antynikotynowych (Światowy Dzień bez Tytoniu, Światowy Dzień Rzucania Palenia).

Systematyczna i skuteczna egzekucja przestrzegania zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych obejmowała **663 obiekty użyteczności publicznej** w których 3,31% posiadają wydzielone pomieszczenie/miejsce do palenia.

W porównaniu do roku 2015 skontrolowano pod względem przestrzegania ustawy więcej zakładów (663 – 2016, 633 – 2015r.).

„Czyste powietrze wokół nas”

W ramach realizacji Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia tytoniu w Polsce prowadzony jest program edukacji antynikotynowej skierowany do przedszkoli pn. „Czyste Powietrze wokół nas”. Realizowany jest przez nauczycieli, wychowawców przedszkolnych oraz przez przedstawicieli środowiska przedszkolnego i szkolnego.

Zadania programu:

- 1) Wykształcenie umiejętności rozpoznawania różnych źródeł dymu.
- 2) Wykształcenie umiejętności rozpoznawania różnych dymów, „wydobycie” dymu papierosowego.
- 3) Zwiększenie wrażliwości dzieci na szkodliwość dymu papierosowego.
- 4) Zwiększenie poziomu wiedzy na temat skutków palenia papierosów.
- 5) Zwiększenie wrażliwości dzieci na miejsca, w których mogą być narażone na dym tytoniowy.

VIII edycja programu przypadająca na rok szkolny 2015/2016 w powiecie grodzkim zasięgiem swym objęła **5 przedszkoli** oraz **2 oddziały przedszkolne**. Wzięło w niej udział **453 dzieci w wieku 5-6 lat**. Ponadto w realizacji programu wzięło udział **395 rodziców**. Realizacja zadań spotkała się z zainteresowaniem ze strony nauczycieli i akceptacją rodziców, których znaczna większość aktywnie uczestniczyła w działaniach.

Foto: Zakończenie VIII edycji Programu „Czyste powietrze wokół nas”. Przedszkole Publiczne Nr 15 w Łomży

Realizując program wykorzystano nowoczesne metody i formy pracy z dziećmi i ich rodzicami. Zajęcia pobudzały aktywność dziecka poprzez zabawy twórcze, tematyczne, grupowe. Program rozszerzono o projekcję filmu pt. „Niebieski Smok”, tworzenie na podstawie obejrzanego i omówionego filmu własnej książeczki pt. „Niebieski Smok – Dинуś”, konkurs międzyszkolny pt. „Ucieknij nałogom, poprzez zdrowy styl życia”. Dzieci uczyły się również piosenki o „Dinku” oraz wykonywały w grupach plakaty o źródłach dymu m.in. pt. „Palenie szkodzi zdrowiu” i zorganizowały wystawę dla rodziców i całej społeczności przedszkolnej. Wszystkie placówki zrealizowały program w całości nie zmieniając podstawowych zadań.

Koordynatorzy i realizatorzy wysoko oceniali walory wychowawcze i prozdrowotne programu, zwrócili także uwagę na opracowanie scenariuszy zajęć, które znacznie ułatwiły realizację celów. Program okazał się atrakcyjny, ciekawy i łatwy w realizacji.

Krajowy Program Zapobiegania HIV i Zwalczenia AIDS

Polityka Państwa w zakresie zapobiegania HIV i zwalczenia AIDS określona została w Krajowym Programie Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS. Wieloletnie doświadczenia i obserwacje, wiedza w dziedzinie zakażeń HIV/AIDS i prognozy rozprzestrzeniania się epidemii w naszym regionie oraz polityka międzynarodowa uzasadniają inicjatywy legislacyjne oraz podejmowanie działań w ramach Krajowego Programu

Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS. Stanowi to podstawę do bycia równoprawnym partnerem w realizacji programów zdrowia publicznego Unii Europejskiej.

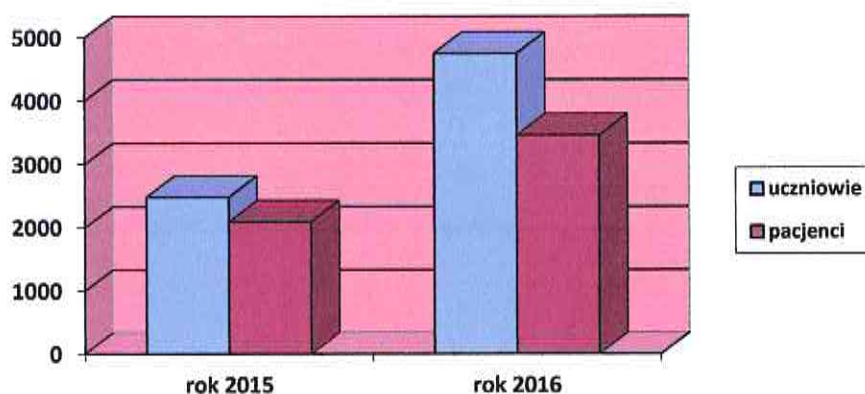
Cele programu: Zapobieganie zakażeniom HIV wśród ogółu społeczeństwa poprzez:

- a) wzrost poziomu wiedzy na temat HIV/AIDS u ogółu społeczeństwa oraz zmiany postaw, ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedzialności za własne zdrowie i życie,
- b) rozwój i wzmocnienie bazy szkoleniowo-edukacyjnej, skierowanej do różnych grup społecznych i zawodowych.
- c) poszerzenie oferty informacyjnej dostosowanej do potrzeb indywidualnego odbiorcy,
- d) usprawnienie opieki nad kobietami w wieku prokreacyjnym i w ciąży,
- e) zwiększenie dostępności do anonimowego i bezpłatnego testowania w kierunku HIV,
- f) zwiększenie i integracja działań mających na celu zapobieganie HIV i innych chorób przenoszonych drogą płciową.

Działania w zakresie zapobiegania zakażeniom HIV i zwalczenia AIDS w powiecie łomżyńskim realizowane były w oparciu o w/w założenia ujęte w harmonogramie na lata 2012-2016, a także uwzględniały potrzeby środowiska lokalnego. Zasadnicze działania programowe prowadzone były w placówkach oświatowo-wychowawczych oraz w zakładach opieki zdrowotnej. Wszystkie zainteresowane placówki zostały poinformowane i zachęcane do kontynuacji programu w 2016r. poprzez przekazanie wytycznych do działań oświatowo - zdrowotnych i promocji zdrowia.

Ogółem zasięgiem oddziaływań objęto **8206 osób**, w tym:

- 4747 uczniów z 16 łomżyńskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych,
- 3459 pacjentów korzystających z usług medycznych w 8 przychodniach lekarskich.

Wykres 2: Zasięg odbiorców programu KP Zwalczenia HIV i Zwalczenia AIDS w roku 2015 i 2016

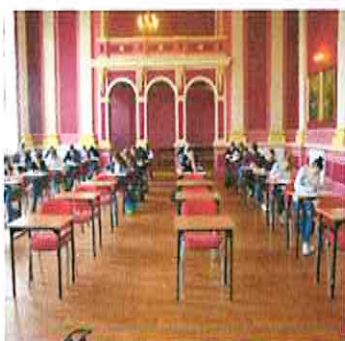

W odniesieniu do roku 2015 można stwierdzić zwiększenie liczby odbiorców programu zarówno wśród uczniów łomżyńskich placówek oświatowo-wychowawczych jak i pacjentów korzystających z podstawowej opieki zdrowotnej.

Placówki w których realizowany jest program włączały się aktywnie w jego realizację m.in. poprzez organizację szkoleń, prelekcji, konkursów międzyszkolnych (6 placówek), imprez tematycznych (4 placówki), badań profilaktycznych – pomiary ciśnienia krwi, poziom cukru (805 osób), rozmów indywidualnych (812 osób).

Od początku trwania programu w roku 2016 pracownicy PSSE w Łomży w odniesieniu do harmonogramu prowadzili następujące działania:

- 1) Organizacja Etapu Powiatowego Wojewódzkiej Olimpiady Wiedzy o HIV/AIDS. Do udziału w olimpiadzie zakwalifikowało się **30 uczniów** z **7 szkół** ponadgimnazjalnych. Etap powiatowy olimpiady przebiegał sprawnie. Rywalizacja była zacięta, przeprowadzono podwójną dogrywkę by wyłonić laureata 2 i 3 miejsca. Do etapu wojewódzkiego z powiatu łomżyńskiego zakwalifikowały się **3 osoby** z największą liczbą punktów.

Foto. Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS. II Liceum Ogólnokształcące w Łomży

- 2) Przeprowadzono prelekcje na temat profilaktyki HIV/AIDS podczas trwania zimowej i letniej szkoły bezpieczeństwa.
- 3) Prowadzono poradnictwo metodyczno-merytoryczne i organizacyjne w zakresie profilaktyki HIV/AIDS.
- 4) Nagłaśniano kampanie społecznych w środowisku lokalnym: w 15 szkołach ponadgimnazjalnych, 29 placówkach służby zdrowia, 3 jednostkach samorządu terytorialnego. Ponadto powyższe informacje zamieszczono na stronie internetowej psselomza.pl i na stronach internetowych lokalnych mediów. Akcja Światowego Dnia Walki z AIDS została nagłaśniona na 5 lokalnych stronach internetowych (narew.info, naszalomza.pl, lomza.naszemiasto.pl, powiatlomzynski.pl, lomza.pl)

- 5) Prowadzono kolportaż materiałów edukacyjnych wśród społeczności lokalnej.
- 6) Przeprowadzono 10 wizytacji w ramach monitoringu realizacji zadań programu w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

„Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” – KIK/68

Powiatowa Stacja Sanitarno–Epidemiologiczna w Łomży realizuje pięcioletni Projekt KIK/68 „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” współfinansowany w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy. Projekt realizowany jest przez Główny Inspektorat Sanitarny w partnerstwie czterech instytucji: Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Instytut Medycyny Pracy im. Jerzego Nofera w Łodzi oraz Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie.

- Cel projektu:** ograniczenie stosowania substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym (15-49 lat)
- Adresaci projektu:** kadra medyczna i pacjenci, szkolni koordynatorzy i uczniowie, pracownicy, ogół społeczeństwa.

Założenia projektu były realizowane poprzez:

- a) działania edukacyjne w tym szkolenia e-learningowe na platformie internetowej projektu www.zdrowiewciazy.pl, www.e-stawiamnazdrowie.pl,
- b) program edukacyjny dla szkół „ARS, czyli jak dbać o miłość”,
- c) szkolenie dla koordynatorów szkolnych,
- d) program edukacyjny oraz szkolenia dla pracodawców w zakładach pracy prowadzone przez partnera projektu – Instytut Medycyny Pracy w Łodzi,

e) imprezy środowiskowe organizowane przez stacje sanitarno-epidemiologiczne.

W lutym 2016 roku umieszczono na stronie internetowej psselomza.pl 3 filmy edukacyjne związane z powyższą tematyką. 27.09.2016r. w siedzibie PSSE w Łomży odbyło się szkolenie dla szkolnych koordynatorów programu ARS. Do 13 łomżyńskich szkół ponadgimnazjalnych wysłano informację na temat możliwości udziału w szkoleniach dostępnych na platformie e-learningowej w ramach programu ARS. Podczas konferencji szkoleniowej nt. profilaktyki nowotworowej dnia 21.04.2016r. prezentowano baner projektu KIK/68 oraz prowadzono rozdawnictwo materiałów edukacyjnych do projektu. Przeprowadzono 3 narady w aptekach łomżyńskich i 1 naradę w Wojewódzkim Szpitalu w Łomży, pozostawiono materiały edukacyjne.

Foto: Konferencja na temat profilaktyki nowotworowej. II Liceum Ogólnokształcące w Łomży

„ARS, czyli jak dbać o miłość”

„ARS, czyli jak dbać o miłość” jest ogólnopolskim programem realizowanym w ramach projektu „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” KIK68, współfinansowanego w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.

Cel programu: wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności zmniejszające ryzyko utraty zdrowia i życia ich samych oraz w przyszłości ich potomków spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych.

Adresaci programu: uczniowie szkół ponadgimnazjalnych oraz nauczyciele, pedagodzy, psychologodzy i pielęgniarki szkolne, którzy chcą podwyższyć swoje kwalifikacje w zakresie edukacji zdrowotnej i profilaktyki uzależnień.

Szkoły które przystąpiły do programu otrzymały bezpłatne materiały edukacyjne oraz miały możliwość korzystania z platformy e-learningowej: www.zdrowiewciazy.pl oraz www.e-stawiamnazdrowie.pl. W ciągu roku 2016 przeprowadzono 5 wizytacji w ramach monitoringu realizacji zadań programu w szkołach ponadgimnazjalnych. Prowadzono kolportaż materiałów edukacyjnych.

Światowy Dzień bez Papierosa

Światowy Dzień bez Papierosa, (*ang. World No Tobacco Day*) – święto obchodzone 31 maja, zostało ustanowione przez WHO w 1987 roku ze względu na rosnącą liczbę osób uzależnionych i pacjentów ze schorzeniami wywoływanymi przez palenie papierosów. Święto stanowi okazję do zwrócenia uwagi całego świata na powszechność nałogu palenia papierosów i jego negatywne skutki zdrowotne. Dzień ma również zachęcić do 24-godzinnej abstynencji od wszystkich form konsumpcji tytoniu na całym świecie.

W ramach obchodów Świątecznego Dnia bez Papierosa w siedzibie II Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej w Łomży pracownik Promocji Zdrowia - Powiatowej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Łomży wspólnie z przedstawicielem Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Łomży zorganizowali punkt informacyjno-profilaktyczny na piętrze w holu placówki. Celem akcji była promocja właściwych zachowań zdrowotnych w zakresie profilaktyki wybranych problemów zdrowotnych m.in.: nikotynizm, środki zastępcze oraz zasady zdrowego stylu życia. W trakcie działania wykorzystano materiały profilaktyczne z programów i akcji profilaktycznych realizowanych przez Powiatową Stację Sanitarno- Epidemiologiczną w Łomży.

W trakcie realizacji zadania udzielano poradnictwa w w/w zakresie, wykonano ok. 30 pomiarów ciśnienia krwi, przeprowadzono rozdawnictwo ulotek profilaktycznych oraz ekspozycję plakatów na holu szkoły. Liczba odbiorców ok. **180 osób**.

Foto: Konferencja na temat profilaktyki nowotworowej. II Liceum Ogólnokształcące w Łomży

Dnia 11 maja 2016r. zamieszczono na stronie internetowej PSSE Łomża informację na temat tegorocznego hasła obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu. Ponadto, dnia 24 maja 2016r. umieszczono na stronie internetowej PSSE Łomża plakat oraz baner z hasłem tegorocznej kampanii Światowego Dnia bez Tytoniu oraz informacji, iż w ramach obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku organizuje **konkurs fotograficzny pt. „Nie ma miejsca na palenie...”** skierowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów.

Dla regionalnej telewizji „Nasza Łomża” rzecznik prasowy PSSE w Łomży udzielił informacji podając, iż hasłem tegorocznych obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu jest **„Jednolite opakowania wyrobów tytoniowych - fakty i wyzwania”** (liczbę odbiorców ok. 33 980 osób);

Szacuje się, iż łącznie działania związane z akcją objęły zasięgiem **34 500 odbiorców**.

Dostrzega się duże zainteresowanie obchodami „Światowego Dnia bez Tytoniu”. Działania będą kontynuowane w następnych latach.

Światowy Dzień Rzucania Palenia

Co roku w trzeci czwartek listopada na całym świecie obchodzi się Światowy Dzień Rzucania Palenia. Tego dnia każdy palacz zachęcany jest aby przynajmniej na jeden dzień podjąć próbę zaprzestania palenia. Palenie tytoniu

jest przyczyną zachorowań na choroby nowotworowe, choroby układu oddechowego i krążenia. Konsekwencje uzależnienia od tytoniu dotyczą nie tylko osobę palącą, ale również ich bliskich. Bierne palenie podnosi ryzyko zachorowania na raka płuca o jedną czwartą, zwiększa także zagrożenie rakiem krtani i przełyku. Odstawienie papierosów jest

najskuteczniejszym sposobem zmniejszenia ryzyka zachorowania, a nawet przedwczesnej śmierci z powodu chorób odtytoniowych.

W związku z obchodami Światowego Dnia Rzucania Palenia w dniu 17.11.2016 w Zespole Szkół Drzewnych i Gimnazjalnych odbyła się prelekcja pracownika PPIS w Łomży, pedagoga szkolnego, nauczyciela biologii oraz nauczyciela wychowania fizycznego nt. szkodliwości palenia papierosów, w tym e-papierosów (4 klasy – 56 uczniów). PSSE w Łomży zorganizowało również stoisko z plakatami, ulotkami i broszurami dotyczącymi szkodliwości palenia tytoniu. W czytelnicy uczniowie mogli obejrzeć film tematyczny (2 klasy - 36 osób) oraz wykonano pomiar ciśnienia - szkolna pielęgniarka.

Pracownik Promocji Zdrowia PPIS w Łomży zorganizował 4 narady nt. organizacji akcji profilaktycznej Światowy Dzień Rzucania Palenia ze zwróceniem uwagi na szkodliwość e-papierosów i zakaz palenia ich w miejscach publicznych.

Źródło: www.zsdq-lomza.pl

www.psselomza.pl

Rzecznik prasowy PSSE w Łomży udzielił redakcji portalu internetowego – naszalomza.pl informacji na temat akcji. W dniu 27.10.2016 na w/w portalu ukazała się informacja na temat ogólnoswiatowej akcji i o szkodliwości palenia.

- Na stronie internetowej PSSE Łomża umieszczono: dnia 08.11.2016 informację „Dlaczego Palimy”, dnia 14.11.2016 informację dotyczącą Światowego Dnia Rzucania Palenia, dnia 18.11.2016 informację nt. „Jak skutecznie rzucić palenie”.
- Do czterech placówek (Szpital Wojewódzki, 3 placówki oświaty) przekazano materiały edukacyjne w w/w temacie.
- W sumie zasięg działań zainicjowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łomży w ramach Światowego Dnia Rzucania Palenia wyniósł około **9,045 osób**.

**Nie pal
przy mnie,
proszę**

Nie pal przy mnie proszę

Program edukacji antynikotynowej dla uczniów klas I-III Szkoły Podstawowej „Nie pal przy mnie proszę” stanowi drugie ogniwo w cyklu programów profilaktyki antytytoniowej adresowanych do dzieci i młodzieży, a inicjowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną we współpracy z resortem edukacji i realizowanych w szerokim partnerstwie lokalnym.

Cel programu: wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy.

Podstawowe zajęcia programowe umożliwiają przeprowadzenie pięciu zajęć warsztatowych w ciągu roku szkolnego, w tym dwóch dwugodzinnych i trzech jednogodzinnych. Program proponuje realizację zajęć metodami aktywizującymi dostosowanymi do wieku dzieci.

VIII edycja programu przypadająca na rok szkolny 2015/2016 w powiecie grodzkim zasięgiem swym objęła 5 łomżyńskich szkół podstawowych. Wzięło w niej udział **1189 uczniów** klas I-III. Ponadto w realizacji programu wzięło udział **116 rodziców**.

Realizacja zadań spotkała się z ogólnym zainteresowaniem ze strony nauczycieli i aprobatą rodziców. Treści programowe były ciekawe, dzieci wykazywały szeroką wiedzę na temat szkodliwych substancji, w tym dotyczących biernego palenia przez dzieci i niepalących domowników. Niektórzy realizatorzy wykazali się pomysłowością i zaangażowaniem w wykorzystaniu dodatkowych działań wzmacniających prozdrowotne efekty, były to m.in. wyjazd do Muszyny, opowiadanie bajek, konkursy, wystawy prac plastycznych, a także organizacja imprez m.in. na boisku wielofunkcyjnym „Orlik” pt. „W zdrowym ciele - zdrowy duch”. Dzieci przekładały treści programowe na życie

w swoim środowisku, co skutkowało zwiększeniem świadomości środowiska wokół adresatów objętych działaniami programowymi.

Większość szkół uczestniczyło już kolejny raz w programie, wykazując, iż jest on skorelowany ze szkolnym programem wychowawczym i profilaktycznym. Koordynatorzy wysoko ocenili walory wychowawcze i prozdrowotne programu.

Stosunkowo niska ocena dotycząca wsparcia lokalnego wskazuje na potrzebę wzmocnienia tych działań. Można sądzić, że szkolni koordynatorzy albo napotykają odmowę wsparcia działań własnych lub nie próbują nawiązać takich relacji.

Znajdź właściwe rozwiązanie

Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Łomży realizuje programu edukacji antytytoniowej ph. "Znajdź właściwe rozwiązanie" kierowany do uczniów klas IV - VI szkoły podstawowej oraz uczniów szkół gimnazjalnych.

Cel programu: zapobieganie paleniu tytoniu wśród dzieci i młodzieży. Program jest dostosowany do możliwości intelektualnych oraz umiejętności uczniów.

Zajęcia prowadzone podczas realizacji programu dotyczą nie tylko szkodliwości palenia tytoniu, ale również dają przykłady radzenia sobie w różnych sytuacjach. Poruszone są tematy dotyczące asertywności, komunikacji międzyludzkiej, akceptacji siebie i pozytywnego myślenia. Przewidziane są zajęcia w grupach, warsztatowe i wiele innych. Proponowane treści można wykorzystać w trakcie lekcji biologii, godzin wychowawczych oraz innych według uznania osób prowadzących.

VIII edycja programu przypadająca na rok szkolny 2015/2016 w powiecie grodzkim zasięgiem swym objęła 4 łomżyńskie szkoły podstawowe i 4 gimnazja. Wzięło w niej udział **1670 uczniów**. Ponadto w realizacji programu wzięło udział **432 rodziców**.

Kolejna edycja programu "Znajdź Właściwe Rozwiązanie" wzbudziła zainteresowanie młodzieży i rodziców. Uczniowie, którzy brali udział w programie chętnie w nim uczestniczyli w wyniku przeprowadzonych zajęć usystematyzowali swoją wiedzę dotyczącą palenia tytoniu i innych używek. Aby dotrzeć do jak największej liczby uczestników podejmowane wśród uczniów działania realizowane były w różnych formach w celu uatrakcyjniania go, do akcji zostali włączeni, także rodzice uczniów podczas regularnych spotkań z wychowawcami klas.

Większość koordynatorów szkolnych zwraca uwagę, iż zajęcia uświadamiają uczniom, że palenie jest szkodliwe dla zdrowia i otoczenia, uwrażliwiają na szkodliwe działanie dymu tytoniowego. Zaznaczają również, iż wskazane są prezentacje multimedialne przy przekazywaniu treści informacyjnych. Prowadząc program od wielu lat dostrzega się pozytywny efekt oddziaływań profilaktycznych.

Światowy Dzień Zdrowia wraz z profilaktyką cukrzycy

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) rok 2016 ogłosiła rokiem Walki z cukrzycą.

Hasłem Światowego Dnia Zdrowia było „**Pokonaj cukrzycę**”.

W ramach obchodów tego dnia podejmowane były działania:

- zwiększać wiedzę o rosnącym rozpowszechnieniu cukrzycy, ogromnym obciążeniu tą chorobą i jej poważnych następstwach, zwłaszcza w krajach o niskich i średnich dochodach,
- spowodować podjęcie konkretnych, skutecznych i ekonomicznych działań w walce z chorobą, które będą obejmować zarówno profilaktykę, jak i metody diagnozy, leczenia i opieki nad osobami chorymi na cukrzycę;
- ogłosić pierwszy światowy raport o cukrzycy opisujący obciążenie chorobą i jej skutki oraz wzywający do wzmocnienia systemów ochrony zdrowia w celu zapewnienia lepszego nadzoru i profilaktyki cukrzycy oraz skuteczniejszego leczenia chorych.

Zadania w zakresie obchodów Światowego Dnia Zdrowia zrealizowane zostały w **18 placówkach oświatowo-wychowawczych i 9 zakładach opieki zdrowotnej**. Ogółem działaniami edukacyjno-informacyjnymi w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w ramach Światowego Dnia Zdrowia objęto **7079 osób**, w tym w szkołach odbiorcy stanowili **4998 osób i 2081 pacjentów** korzystających z usług medycznych w zakładach opieki zdrowotnej.

Na stronie PSSE Łomża, w dniu 2 marca 2016 umieszczono informację dotyczącą tegorocznego hasła Światowego Dnia Zdrowia a także udostępniono test dzięki któremu w prosty i szybki sposób istnieje możliwość sprawdzenia swojego ryzyka wystąpienia stanu przedcukrzycowego. Rzecznik Prasowy PSSE Łomża udzielił wywiadu na w/w temat w lokalnym radio.

W ramach realizacji hasła roku „Pokonaj cukrzycę” PSSE w Łomży wspólnie z przedstawicielem Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów stworzyło własny program pn. „Szkoła cukrzycy”. W ramach programu zorganizowano prelekcje w 1 szkole

powiatu grodzkiego i w Domu Seniora na temat „Cukrzyca – właściwości i zastosowanie roślin wspomagających leczenie danej jednostki chorobowej”. Ogółem zasięgiem objęto **90 osób**. Realizacja działań odzwierciedlona została na stronie internetowej psselomza.pl.

Źródło: www.psselomza.pl – Klub Seniora w Łomży

Bezpieczeństwo dzieci podczas wypoczynku zimowego i letniego

a) „Letnia szkoła bezpieczeństwa”.

W ramach realizacji interwencji programowej pn. „Letnia szkoła bezpieczeństwa” prowadzono działania edukacyjne dla dzieci i młodzieży w miejscach wypoczynku przy współpracy przedstawicieli: Komendy Miejskiej Policji w Łomży, Kuratorium Oświaty Delegatura w Łomży, pracowników HDM i HŻŻ. Przed rozpoczęciem wakacji przeprowadzono 1 naradę z przedstawicielem Komendy Miejskiej Policji w Łomży nt. wspólnych ustaleń i współpracy w zakresie planowania i prowadzenia działań profilaktycznych w czasie wypoczynku letniego. Zasadnicze przedsięwzięcia związane z realizacją akcji wakacyjnej dotyczyły przeprowadzenia prelekcji dla młodzieży i kadry pedagogicznej dotyczące zdrowego stylu życia, profilaktyki chorób odkleszczowych, bezpieczeństwa żywności, niktynizmu, bezpieczeństwa podczas upałów. Zorganizowano konkursy nt. niktynizmu i higieny osobistej. Prowadzono poradnictwo dla pracowników kuchni o alergenach żywności oraz zapoznano z projektem nowego rozporządzenia dotyczącego sklepików szkolnych i żywienia dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty (propozycja GIS). Prowadzono rozdawnictwo materiałów edukacyjno-informacyjnych. Wystosowano pisma do szkół pt. Bezpieczne wakacje. Ogółem zasięgiem oddziaływań objęto **109 osób**.

Źródło: www.psselomza.pl

Informacje na temat bezpiecznych wakacji tj. „Bezpieczne wakacje 2016” „Jak prawidłowo zachować się podczas upałów”, informacja o konkursie plastycznym „Moje bezpieczne wakacje 2016 - (NIE)Znane atrakcje mojego regionu” umieszczone zostały na stronie internetowej psselomza.pl

b) Zimowa szkoła bezpieczeństwa.

W ramach realizacji interwencji programowej pn. „Zimowa szkoła bezpieczeństwa” prowadzono działania edukacyjne dla dzieci i młodzieży w miejscach wypoczynku przy współpracy przedstawicieli: Komendy Miejskiej Policji, Powiatowej Straży Pożarnej w Łomży, Straży Leśnej w Łomży, pracownika HDM. Przed rozpoczęciem ferii zimowych przeprowadzono 4 narady nt. ustalenia zakresu podejmowanych działań i zadań w czasie wypoczynku zimowego.

Prowadzono działania edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa podczas wypoczynku zimowego, racjonalnego odżywiania, dopalaczy, tytoniu, HIV/AIDS. Prowadzono również rozdawnictwo materiałów edukacyjno-informacyjnych. Umieszczono na stronie internetowej informacje zawierające treści edukacyjne. Łącznie działania edukacyjne prowadzone były w 3 placówkach wypoczynku zimowego. Ponadto w 1 placówce oświaty przed rozpoczęciem ferii zimowych przeprowadzono pogadankę z rodzicami nt. „Dopalacze – zagrożenie ciągle aktualne” i „Bezpieczeństwo podczas wypoczynku zimowego” podczas wywiadówki z rodzicami.

Profilaktyka wszawicy (pediculoza).

Wszawica od 2008 roku nie jest uznawana za chorobę zakaźną, wobec czego Państwowa Inspekcja Sanitarna nie prowadzi rejestru zgłoszeń. Niemniej jednak nadal otrzymujemy liczne telefony od zaniepokojonych wychowawców oraz dyrektorów placówek oświatowo-wychowawczych. Obecnie nasza działalność ogranicza się jedynie do informowania oraz edukowania.

Wobec powyższego przeprowadzono 3 narady dotyczące ogólnopolskiej kampanii pn. „Pediculoza”. Umieszczono na stronie internetowej informacje zawierające treści

edukacyjne. Prowadzono rozdawnictwo materiałów edukacyjno-informacyjnych. Zasięgiem oddziaływań objęto 398 odbiorców.

Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, otyłość).

W dniu 21.12.2016r. w jednym z liceów ogólnokształcących w związku z prośbą pedagoga szkolnego przeprowadzono pogadankę na temat: „Przeklinam swoje ciało” – zaburzenia odżywiania”. Pogadanka dotyczyła objawów, przyczyn, rodzajów i metod leczenia zaburzeń odżywiania takich jak anoreksja, bulimia i zespół jedzenia kompulsywnego. Uczniowie mieli możliwość poznać i zrozumieć jak ciężkie są choroby na tle zaburzeń odżywiania. Poznali też zasady zdrowego odżywiania. Podkreślono też, że choroby związane z zaburzeniami odżywiania mogą dotknąć osoby w każdym wieku ale bardzo często chorują młodzi ludzie. Spotkanie pozwoliło zwiększyć świadomość uczniów na w/w temat.

Foto: III Liceum Ogólnokształcące w Łomży

Olimpiada Zdrowego Stylu Życia PCK.

olimpiada promocji
zdrowego stylu życia

W ramach współpracy z PCK Oddział Rejonowy w Łomży wzięto udział w Mistrzostwach Pierwszej Pomocy PCK i Ogólnopolskiej Olimpiadzie Promocji Zdrowego Stylu Życia. Pracownicy PZ wzięli udział w jury, ocenie testów wiedzy, wypisywaniu i wręczaniu dyplomów. Umieszczono na stronie internetowej informacje zawierające treści edukacyjne.

Pozostałe działania informacyjno-edukacyjne zostały umieszczone także na stronie internetowej: psselomza.pl

Podsumowanie działań

W realizacji działalności w obszarze promocji zdrowia i profilaktyki chorób współpracowano z: Urzędem Miasta Łomża, Starostwem Powiatowym w Łomży, Komendą Miejską Policji w Łomży, Placówkami organizującymi kolonie letnie i zimowe, Caritas Diecezji Łomżyńskiej w Łomży, Dyrektorami placówek oświatowo-wychowawczych, lokalnymi mediami, PCK Oddział w Łomży, Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im Wagów w Łomży, Szpital Wojewódzki w Łomży, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków, Komenda Miejskiej Straży Pożarnej, WSSE w Białymstoku i Polskie Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej oddział terenowy w Białymstoku.

Działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej należy prowadzić wielokierunkowo z udziałem różnych instytucji, ponieważ tylko współdziałanie i wzajemne wspieranie się umożliwi skuteczną realizację działań prozdrowotnych.

Oddział Laboratoryjny

W Oddziale Laboratoryjnym w Łomży są realizowane zadania wynikające z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej i ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym poprzez pobieranie próbek oraz wykonywanie badań i pomiarów:

- fizycznych,
- chemicznych,
- organoleptycznych,
- mikrobiologicznych.

Badania są wykonywane w ramach nadzoru sanitarnego i na zlecenie klienta zewnętrznego.

Usługi badawcze realizują następujące sekcje Oddziału Laboratoryjnego:

- Sekcja Badań Fizykochemicznych,
- Sekcja Badań Mikrobiologicznych.

Sekcja Badań Fizykochemicznych – pobiera próbki powietrza wewnątrz pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi i środowiska pracy, przeprowadza badania organoleptyczne

i fizykochemiczne żywności, wody przeznaczonej do spożycia, wody na pływalniach oraz środowiska pracy. W sekcji jest także wykonywana ocena znakowania żywności i ocena teoretyczna żywienia. W 2016 roku w ramach „nadzoru” wykonano 114 oznaczeń szkodliwości fizycznych i chemicznych środowiska pracy, 155 ocen oznakowania żywności, 357 oznaczeń organoleptycznych i fizykochemicznych w próbkach środków spożywczych (w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu) oraz 3207 oznaczeń w próbkach wody.

Sekcja Badań Mikrobiologicznych wykonuje

badania mikrobiologiczne:

- środków spożywczych,
- wymazów sanitarnych,
- wody przeznaczonej do spożycia, w tym wody „surowej”,
- wody z **miejsce wykorzystywanych do kąpeli oraz pływalni.**

W 2016 roku wykonała 2903 oznaczeń w próbkach żywności i wymazów sanitarnych oraz 1009 oznaczeń w próbkach wody.

W Oddziale Laboratoryjnym w 2016 roku w ramach nadzoru sanitarnego wykonano ogółem 2611 badań, w których przeprowadzono:

- 1297 oznaczeń chemicznych,
- 2381 oznaczeń fizycznych,
- 3912 oznaczeń mikrobiologicznych.

Działalność laboratorium oparta jest na systemie zarządzania opisanym w polskiej normie PN-EN ISO 17025:2005 *Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących*.

Zarówno Oddział Laboratoryjny jak i wyodrębnione z niego w 2016r. Medyczne Laboratorium Diagnostyczne realizuje politykę jakości poprzez:

- kompetentny personel posiadający odpowiednie wykształcenie, przeszkolenie, wiedzę, i doświadczenie zawodowe,
- odpowiednie wyposażenie badawcze, stosowanie uznanych i wiarygodnych metod badawczych,
- wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań,
- szkolenia zewnętrzne i wewnętrzne personelu,
- udział w badaniach biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych.

Działalność laboratorium jest oceniana przez klientów poprzez „Ankiety badania poziomu zadowolenia klienta”. Analiza ankiet, która jest przeprowadzana na bieżąco, wykazała wysoki poziom zadowolenia klientów z usług laboratorium, a zwłaszcza z poziomu kwalifikacji, profesjonalizmu pracowników i kultury obsługi. Poznane opinie i uwagi są wykorzystane do dalszego doskonalenia działalności laboratorium.

W 2016 r. Oddział Laboratoryjny wdrożył nowe metody badawcze:

- a) w próbkach wody na pływalniach i wody przeznaczonej do spożycia
  - chloru ogólnego, wolnego i związanego wg normy PN-EN ISO 7393-2:2011 oraz metody producenta testu Merck Millipore nr 1.00599,
  - ozonu wg metody producenta testu Merck Millipore nr 1.00607,
  - kwasu izocyjanurowego wg metody producenta testu Merck Millipore nr 1.19253,
  - potencjału redox wg metody USGS-OWQ: NFM 6.5,
  - temperatury próbek wg normy PN-77/C-04584;
- b) w powietrzu na stanowiskach pracy:
  - tlenków żelaza wg PN-Z-04469:2015-10,
  - manganu i jego związków nieorganicznych wg PN-Z-04472:2015-10 i PN-Z-04472:2015-10/Ap1:2015-12.

Oddział Laboratoryjny od 3 sierpnia 2005r. posiada akredytację na większość metod, wg których są wykonywane badania. Aktualnie są to badania:

- mikrobiologiczne środków spożywczych, wody przeznaczonej do spożycia i na pływalniach,
- fizykochemiczne wody do spożycia i na pływalniach,
- pyłowych i chemicznych zanieczyszczeń powietrza środowiska pracy,
- pomiarów czynników fizycznych: hałasu, drgań i oświetlenia w środowisku pracy.

Dokumentami potwierdzającymi ten fakt są Certyfikat Akredytacji i Zakres Akredytacji Laboratorium Badawczego nr AB 635. Certyfikat jest wydawany na 4 lata. Wybrane akredytowane obszary poddawane są corocznym niezależnym ocenom przez Polskie Centrum Akredytacji. Celem tych ocen jest potwierdzenie ciągłego spełnienia wymagań normy, utrzymywania odpowiednich kompetencji oraz doskonalenia systemu zarządzania jakością, a także aktualizacja (rozszerzenie/korekcja lub ograniczenie) zakresu badań akredytowanych.

W roku 2016 Oddział Laboratoryjny rozszerzył zakres akredytacji o:

- metody pobierania próbek wody do badań fizykochemicznych, organoleptycznych i mikrobiologicznych;
- metody badań wody przeznaczonej do spożycia:
  - chloru ogólnego, wolnego i związanego,
  - ozonu;
- metody i zakres pomiarowy badań wody na pływalniach:
  - mętności,
  - chloru ogólnego, wolnego i związanego,
  - ozonu;
- nowy zakres pomiarowy tlenu i ditlenku azotu w środowisku pracy.

Dokonał aktualizacji zakresu akredytacji o najnowsze metody badań:

a) wody i żywności:

- oznaczania liczby bakterii grupy coli i E. coli wg PN-EN ISO 9308-1:2014-12,
- oznaczania liczby bakterii grupy coli i E. coli wg PN-EN ISO 9308-2:2014-06,
- liczby drobnoustrojów wg PN-EN ISO 4833-1:2013 i PN-EN ISO 4833-2:2013 +AC:2014
- obecności pałeczek z rodzaju Salmonella wg N-EN ISO 6579:2003 + AC:2014;

b) środowiska pracy

- drgań mechanicznych działających na organizm człowieka przez kończyny górne wg PN-EN ISO 5349-1:2004, PN-EN ISO 5349-2:2004 + A1:2015-11,
- tlenków żelaza wg PN-Z-04469:2015-10,
- manganu i jego związków nieorganicznych wg PN-Z-04472:2015-10 i PN-Z-04472:2015-10/Ap1:2015-12,

Aktualny zakres akredytacji znajduje się na stronach internetowych PCA www.pca.gov.pl oraz Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży <http://psse-lomza.pbip.pl>.

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne - Sekcja Diagnostyki Medycznej

W Medycznym Laboratorium Diagnostycznym w Łomży realizowane są zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez wykonywanie badań mikrobiologicznych w celu ochrony zdrowia ludzkiego oraz zapobieganie powstawaniu chorób zakaźnych, zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej i wytycznymi Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

Badania są wykonywane w ramach nadzoru sanitarnego i na zlecenie klienta zewnętrznego.

Sekcja Diagnostyki Medycznej

wykonyje badania materiału biologicznego:

- bakteriologiczne,
- parazytologiczne (w tym gleby),
- do książeczek zdrowia w kierunku wykrywania pałeczek z rodzaju *Salmonella* i *Shigella*,
- identyfikacji szczepów *Salmonella* i *Shigella*,
- badania skuteczności procesów sterylizacji,
- badania mikrobiologiczne środowiska podmiotów wykonujących działalność leczniczą.

W 2016 roku w Sekcji przebadano 567 próbek materiału biologicznego od osób ze styczności z czynnikiem zakaźnym, nosicieli i ozdrowieńców wykonując w nich 2268 oznaczeń. Sekcja w oparciu o wymagania ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi wykonuje także badania uczniów, studentów i doktorantów. W ramach tych badań do laboratorium dostarczono 1365 próbek, a analitycy wykonali 5460 oznaczeń.

Liczba wyhodowań pałeczek jelitowych w roku 2016 wynosiła 128, były to pałeczki o różnych typach serologicznych m.in: *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, *Salmonella* Infantis, *Salmonella* Virchow, *Salmonella* Indiana, *Yersinia enterocolitica* – toksynotwórczość szczepu została potwierdzona przez Narodowy Instytut Zdrowia Publiczna - PZH).

rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba próbek dodatnich	420	541	662	362	300	365	230	217	196	203	166	128
% próbek dodatnich	4,2	5,4	7,0	4,8	4,3	5,4	3,3	3,1	2,9	3,3	2,3	1,5

W Medycznym Laboratorium Diagnostycznym w 2016 roku w ramach nadzoru sanitarnego wykonano ogółem 1932 badania, w których przeprowadzono:

- 7728 oznaczeń mikrobiologicznych.

Działalność laboratorium oparta jest na systemie zarządzania opisanym w polskiej normie PN-EN ISO 17025:2005 *Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących*.